

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra pedagogiky

PODSKLEPENO – VÝCHODISKA PRÁCE V OTEVŘENÉM KLUBU

PODSKLEPENO – WAY OUT OF WORK IN OPEN CLUB

Bakalářská práce

JAROSLAV HEJNIC

Vychovatelství

Kombinované studium

Vedoucí práce: PhDr. Ida Viktorová, Ph.D.

PRAHA 10. 4. 2014

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně pod vedením PhDr. Idy Viktorové, Ph.D.

V práci jsem použil informační zdroje uvedené v seznamu.

V Praze dne 10.4. 2014

.....
vlastnoruční podpis

Rád bych touto cestou vyjádřil poděkování PhDr. Idě Viktorové, Ph.D., za přijetí mého tématu i formy zpracování a zejména za vstřícné vedení mé bakalářské práce.

Rovněž bych chtěl poděkovat své ženě Heleně za trpělivost s celým mým studiem a za možnost konzultovat mé kroky nejen na poli pedagogiky a psychologie.

Tato práce se snaží najít východiska práce v otevřeném klubu, který představuje nespécifické pedagogické zařízení, jehož přesná profilace je v neustálém vývinu.

Zájemci o práci pedagoga v otevřeném klubu často přicházejí s mlhavou představou o budoucí činnosti, kterou jim nezřídka nejsou schopni projasnit ani zkušenější pedagogové. Většinou popíší klientelu a fungování klubu.

Od pedagoga se však očekává, že jeho práce směřuje od bodu A do bodu B. Češtinář učí, kde napsat jaké „i“. Na počátku je nevědomost, na konci vědomost. Od pedagoga v otevřeném klubu se očekává, že s dětmi "bude". Kam ale toto "bytí" směřuje?

Tuto zásadní otázku si během své práce nesčetněkrát položil autor této práce a stále na ni hledá odpověď. Doufá, že jeho hledání pomůže i dalším případným zájemcům o tuto nevědní profesi.

Východiskem při hledání odpovědi je rekonstrukce pedagogického působení na základě deníkových záznamů a vzpomínek roční práce v otevřeném klubu.

KLÍČOVÁ SLOVA:

otevřený klub, neformální pedagogika, Romové

This work tries to find solutions of work in an open club, what is non-specific pedagogical device, the exact profiling is beeing in a constant evolution.

Those interested in working as open club teacher often come with a vague idea of their future work, they often are not able to brighten neither the more experienced teachers do. Most of them describe the clientele and functioning of the club.

However, the teacher is expected to lead his work from point A to point B. Czech language teacher learns, where to write "i" or „y“. Initially is the ignorance in the end is the knowledge. From a teacher in an open club is expected „beeing“ with the children together. But where this "being" is heading?

This fundamental question laid the author of this work countless times during his work and he is still looking for the answer. He hopes his search will help other potential candidates of this unusual profession.

The starting point of the searching for answers is the reconstruction of teaching activities based on diary entries and recollections of one year's work in an open club.

KEYWORDS:

open club, informal education, gypsy

Souhlasím s půjčováním diplomové práce v rámci knihovních služeb.

Obsah

1. Otevřené kluby.....	6
1.1 Vymezení pojmu "otevřený klub"	6
1.2 Poslání otevřených klubů	6
1.3 Klienti otevřených klubů	7
1.4 Zaměstnanci otevřených klubů	7
1.5 Zápis ze setkání pracovníků otevřených klubů v ČR	7
2. Je pedagog v otevřeném klubu pedagogem?.....	10
2.1 Vymezení pojmu pedagog	10
2.2 Učitel, nebo vychovatel?	10
2.3 Pedagog na hraně terapie.....	10
2.4 Sociální pedagogika.....	12
3. Požadavky na pedagoga v otevřeném klubu	13
3.1 Ideální požadavky na pedagoga.....	13
3.2 Ideální požadavky na pedagoga ve střetu s realitou	13
4. Kazuistika klubu Podsklepeno	14
4.1 Klub Podsklepeno – historické souvislosti	14
4.2 Výzkum	15
4.3 Deník klubu	16
4.3.1. Vzpomínky.....	16
4.3.2. Zápisky deníkové	26
4.4 Výsledky.....	49
4.4.1. Výsledky práce klubu měřeno očima „docházky klientů“	49
4.4.2. Východiska práce v otevřeném klubu	50
4.4.2a Vztah	51
4.4.2b Společné zážitky.....	51
4.4.2c Důvěra	54
4.4.2d Vědomí vlastní ceny.....	56
4.4.2e Víra v dítě.....	57
5. Závěr	59
Dovětky	61
Literatura	63

1. Otevřené kluby

1.1 Vymezení pojmu "otevřený klub"

Otevřené kluby jsou volně přístupné zařízení pro děti a mládež.

Otevřené kluby jsou zřizovány zejména při domech dětí a mládeže a při střediscích volného času, jako doplnění pravidelné zájmové činnosti. Jejich posláním je nabízet útočiště dětem, které nechtějí být organizovány a nemají zájem navštěvovat pravidelné kroužky.

Mezi laickou, ale i mnohdy odbornou veřejností dochází často k nepochopení rozdílu mezi otevřeným a nízkoprahovým klubem, což je pravděpodobně zapříčiněno tím, že nejen klienti, ale samotní pracovníci a prostory obou těchto institucí mají v mnohých případech určité shodné rysy. Rozdíl je ve zřizovateli. Za myšlenkou otevřených klubů stojí ministerstvo školství a tělovýchovy a cíle vedou směrem k pedagogice. Nízkoprahové kluby se řídí pokyny ministerstva sociálních věcí, cíl je veden k sociální práci. Zatím jediným klubem, který funguje zároveň jako nízkoprahový a otevřený klub je „Klub Beztíže“ na Praze 3.

1.2 Poslání otevřených klubů

O literaturu se v případě otevřených klubů nemůžeme opřít, protože v podmínkách ČR neexistuje.

Z dohledatelných článků z oficiálních míst se o poslání klubů zmiňuje Burda (Burda a kol., 2007). Autoři spojují otevřené kluby se spontánní aktivitou mládeže. Vidí je jako místo, kterým lze mládež neformálně zaujmout, mj. dát jim možnost různých činností, díky kterým zjistí své vlohy.

Nejvíce informací k tématu otevřených klubů poskytují diplomové práce studentů, kteří v otevřených klubech sami pracují. Antonín Klecanda (Klecanda, 2007) ve své práci k tématu uvádí: Posláním klubů je nabízet mladým lidem prostor pro jejich neorganizovanou činnost v bezpečném prostředí, zajišťovat prostor pro navázání nových kontaktů v místě bez alkoholu, cigaret a ostatních návykových látek, umožnit jim se svěřit s problémy a rozumně využít volný čas.

V reálu není poslání otevřených klubů vždy zcela jednoznačné, mění se podle zeměpisného umístění klubu, historických souvislostí a často vychází i z povahy vedoucího klubu.

1.3 Klienti otevřených klubů

Společným specifikem pro otevřené kluby je věk klientů. Spodní hranice je určena šesti lety, horní hranice se pohybuje od patnácti do dvaceti šesti let. Obecně lze říci, že otevřené kluby navštěvují zejména teenegeři cca od dvanácti do sedmnácti let.

Sociokulturní zázemí klientů nelze jednoznačně specifikovat, často se odvíjí od lokality, ve které se klub nachází. Např. klienty otevřeného klubu na Bílé hoře a otevřeného klubu na Žižkově spojuje pouze věk. Zkušenosti a dovednosti ať školní, nebo životní, jsou vzájemně obtížně srovnatelné.

1.4 Zaměstnanci otevřených klubů

Interním zaměstnancem otevřeného klubu bývá zpravidla pedagog volného času. Externími zaměstnanci jsou většinou studenti středních a vysokých škol, bez bližší oborové specifikace.

Zuzana Brestičová (Brestičová,2001) uvádí, že aktivity provozované v otevřeném klubu probíhají sice bez přímého pedagogického vedení, což však neznamená, že by pedagog nebyl přítomen. Postavu pedagoga pasuje do role rádce, informátora, staršího kamaráda, nebo pomocníka. Otázkou zůstává, zda v této roli zůstává pedagog pedagogem.

1.5 Zápis ze setkání pracovníků otevřených klubů v ČR

Pro lepší představu o fungování otevřených klubů v České republice uvádím stručný zápis z úvodního představování jednotlivých otevřených klubů. Kluby se představily po svém podle toho, jak jsou vnímány svými zřizovateli a zaměstnanci:

DDM hl. m. Prahy, Stanice techniků – Vedoucím je přibližně padesátník, pro kterého je klub doplňkovou činností. Má na starosti další kroužky, tábory, soutěže. V klubu "drží

dozor" on, nebo jeho kolegyně ve stejném věku. Klub je v rezidenční části části Prahy – v Podbabě. Chodí tam převážně „hodné děti“.

DDM Praha 6 – Vedoucím je muž, přibližně 45 let, na starosti má jiné kroužkové oddělení, klub je doplňková činnost. Sídlo na Bílé hoře v rezidenční části. Děti vede k technickému zaměření a hrám typu Ninetendo, x-box. 70% návštěvníků klubu nenavštěvuje žádný kroužek.

DDM Postoloprty, Louny – Vedoucí žena, střední věk. Řeší zřízení samostatného otevřeného klubu mimo budovu DDM. Do klubu začali chodit romské děti, pomalu vytlačují děti z kroužků, nejde to sloučit. Město jim chce dát podporu.

DDM Jižák – Nepříliš fungující klub, nemá podporu vedení. Na Jižním Městě jsou kromě tohoto klubu další tři nízkoprahové (Jižní Město je největší sídliště v Praze). Klub vznikl jako většina dalších v Praze – „doporučením“ od zřizovatele, kdy zřizovatel nalil do klubů až nepřiměřené částky. Nyní je činnost pomalu utlumována, každou chvíli se mění lektoři klubu, činnost nemá žádnou spojující myšlenku. Klub vede mladá žena, odhadem do třiceti let. Na starosti má i další činnosti v rámci DDM.

DDM Rakovník – Mají sice otevřený klub, ale vlastně to není klub – jedná se o sál s barem, kde probíhají kulturní akce. O zprovoznění opravdového otevřeného klubu přemýšlejí, protože situace ve městě se začíná vyostřovat. Nějaký člověk tam skupuje prostory, které prodává sociálně slabším, vzniká tam poměrně velká nová skupina obyvatel, jejichž děti spadají pod označení „ohrožená skupina“.

DDM Duchcov – Nově otevřený klub, mladá slečna, vystudovala sociální činnost. Zatím čekají, co se z toho vyvine. Chodí tam děti, které chodí na kroužky, klub funguje spíš jako čekárna. Specifikem místa je silná romská populace, v klubu se zatím neobjevuje, v městě působí několik dalších nestátních organizací.

DDM Liberec – Vedoucí otevřeného klubu je žena cca do třiceti let, v klubu dělá asi 2,5 roku. Klub založila paní ředitelka cca před devíti lety, ale vedení záleží zejména na pracovnících. Klienty jsou zejména romské děti, letos poprvé dochází k intergraci. Koncepce nebyla dlouhodobě jasná, pracovníci vstupovali na práci nepřipraveni. Klub

má výhodu samostatného „baráku“, snaží se vstoupit na pole sociálních služeb. Mají velký počet úvazků - 2,5. Obvykle je 0,5 úvazku.

DDM Mladá Boleslav – Klub funguje ve spojení s informačním centrem pro mládež. Klub funguje za poplatek 10 Kč/den.

Klub Beztíže, DDM Praha 3, Ulita – Jeden z nejfunkčnějších klubů, který pracuje zároveň jako otevřený a nízkoprahový klub. V klubu mají přibližně pět úvazků, které jsou rozdělené mezi devět lidí. Dva pracovníci chodí do terénu na streetwork.

Vidíme, jak je zatím situace těchto klubů rozmanitá, legislativní a formální náležitosti nejasné, vedoucí různého profesního zaměření, klienti různého typu a činnost mnohdy „pokusnická“. I přesto se zdá, že existence klubů je významná a jejich pojetí si zaslouží hlubší zkoumání a reflexi.

2. Je pedagog v otevřeném klubu pedagogem?

2.1 Vymezení pojmu pedagog

Průcha (Průcha, 2000) vymezuje pedagoga díky pojmům výchovy a vzdělávání. "Výchova je v pedagogickém pojetí považována za záměrné působení na osobnost jedince s cílem dosáhnout změn v různých složkách osobností. Vzdělávání se obecně v pedagogické teorii chápe jako proces záměrného a organizovaného osvojení poznatků, dovedností, postojů aj. typicky realizovaný prostřednictvím školního vyučování."

2.2 Učitel, nebo vychovatel?

Z pohledu Průchy se jeví pedagog v otevřeném klubu více jako vychovatel. Práce vychovatele je však obecně vnímána v jiných aspektech (školní družina, dětské domovy apod.), kdy vychovatel pracuje s jasně specifikovanou skupinou, po určitý čas, s poměrně jasně definovaným způsobem. Klecanda (Klecanda, 2007) ve své práci uvádí, že velké množství pracovníků otevřených klubů vypovědělo, že ve chvíli, kdy naplánovali činnost v otevřeném klubu, zůstala tato činnost často nevyslyšena. Zdálo by se, že jednou z nejdůležitějších funkcí pedagoga v otevřeném klubu je dozor nad spontánní mládeží.

Zkušenost však ukazuje, že s rolí dozorce pracovník v otevřeném klubu nevystačí. Klecanda přináší v rozhovorech s pracovníky otevřených klubů mj. téma krádeží. Ukázalo se, že pracovníci, kteří navázali se svými klienty hlubší vztah, měly s krádežemi a ničením zařízení klubu menší potíže, než ti, kteří fungovali spíše v roli dozorců. Je evidentní, že klienti potřebují mít k pracovníkovi klubu vytvořený kladný a důvěrný vztah, nejde jim pouze o prostor. Rozhodně se však nejedná o vztah "pedagogický". (I přes to, budu z důvodu jednoduchosti dále používat slovo pedagog, případně pracovník v otevřeném klubu).

2.3 Pedagog na hraně terapie

Otevřené kluby v problémových oblastech nezřídka přitahují děti, které mají problémy se systémem, ať v podobě školy, práce, nebo společnosti celkově.

Mezi časté problémy klientů (myšleno problémy, které si díky represivním opatřením uvědomují i klienti samotní) patří záškoláctví, užívání tabákových a alkoholických výrobků daleko před hranicí plnoletosti, užívání nelegálních drog, problémy s impulzivitou, agresivitou atd.

Přesuneme-li problémy do světa psychiatrie a psychologie, budeme mluvit o dětech s disharmonickým vývojem osobnosti, které se po sedmnáctém roce života dočkají diagnóz typu poruchy osobnosti (návykové a impulsivní poruchy, emočně nestabilní porucha osobnosti - impulsivní/hraniční typ), poruchy psychického vývoje (specifické poruchy školních dovedností), široká škála poruch chování a emocí se začátkem obvykle v dětství a v adolescenci (MKN 10).

Například v oblasti Karlína má nezanedbatelná část návštěvníků nízkoprahových zařízení zkušenosti s diagnostickými ústavy, výchovnými zařízeními, sociálními kurátory apod. Je nasnadě, že problémy, které prosakují na půdu klubu, nemohou zůstat bez řešení.

Podívejme se, jak Kratochvíl popisuje psychoterapii jako činnost (Kratochvíl, 1998).

a) Psychoterapie je léčebné působení psychologickými prostředky, kam patří slova, rozhovor, neverbální chování, podněcování emocí, vytvoření terapeutického vztahu, sugesce, učení, vztahy a interakce ve skupině aj.

b) Psychoterapie je léčebné působení na nemoc, poruchu, nebo anomálii.

c) Psychoterapie je působením, které má odstranit nebo zmírnit potíže a podle možnosti odstranit i jejich příčiny.

d) V průběhu psychoterapie dochází ke změnám v prožívání a chování pacienta.

e) Psychoterapii provádí kvalifikovaná osoba.

Jak bylo uvedeno, pedagog v otevřeném klubu se setkává ve větší míře, než v např. ve školní třídě, s poruchami, které odpovídají mezinárodní klasifikaci nemocí. Přístup, který využívá při práci je z větší terapeutický, než pedagogický. Pro výkon

psychoterapeutické profese však není většina pracovníka v klubech řádně kvalifikována, jak vyžaduje predikce bodu E, z pohledu zřizovatele není tento přístup ani očekáván. Otevřený klub má být především "klubovnou" pro neorganizovanou mládež. Svou přítomností a činností však pedagog na toto pole často nevědomě vstupuje.

2.4 Sociální pedagogika

Tematicky nejbližší bychom mohli označovat pracovníka otevřeného klubu jako sociálního pedagoga. Pedagogický slovník uvádí: Sociální pedagogika je aplikované odvětví pedagogiky zabývající se výchovným působením na rizikové a sociálně znevýhodněné skupiny mládeže a dospělých. Je rovněž zaměřena na výchovu a pomoc rodinám s problémovými dětmi, na skupiny mládeže ohrožené drogami, na jedince propuštěné z vazby aj. (Průcha, Walterová, Mareš, 1998).

Na teoretickém poli je tedy pracovník otevřeného klubu nejvíce sociálním pedagogem, necháme-li stranou, že činnost není vedena k určitému cíli, základem práce je společné bytí v jednom prostoru, řešení aktuálních problémů, popovídání, nebo vybraná činnost, která však často nevede k pedagogickému výsledku.

3. Požadavky na pedagoga v otevřeném klubu

3.1 Ideální požadavky na pedagoga

Na otázku, jak by měl vypadat pedagog v otevřeném klubu, vychází většina zde citovaných prací z požadavků Burdy, (Burda,2007), z toho důvodu využijí jeho východisek i já: Vedoucím klubu by měla být osoba, která je myšlením blízká kategorii mládeže (nezáleží až tak na věku i když ani to nelze zcela ignorovat). Musí umět jednat s lidmi, s úřady a institucemi, umí mládeži naslouchat, poradit jí v osobním trápení, ale i se školní úlohou. Při výběru správné osoby je důležité vzít v úvahu fakt, že otevřený klub je i útočištěm pro problematickou mládež, a tak by pracovníkem klubu měl být současně člověk s přirozenou autoritou.

3.2 Ideální požadavky na pedagoga ve střetu s realitou

Je evidentní, že požadavky na pracovníka klubu nejsou vedeny přísně na základě vzdělání, mluví se spíše o osobnostní charakteristice. V ideálním případě by se tedy mělo jednat o zodpovědného a vzdělaného člověka s mladistvým uvažováním a zájmem o danou problematiku. Pravdou zůstává, že v klubech často pracují lidé, kteří jsou pracovně nevyhranění, ale intuitivně směřují k práci s mládeží. Jen malé procento současných pracovníků se v osmnácti lidech rozhodlo, že se stanou „klubařem“, vystudovalo odpovídající školu a vrhlo se do provozu. Klub je pro mnohé z pracovníků přestupní stanicí a časem osobního růstu. Na pracovním setkání pracovníků otevřených klubů zazněla informace, že průměrný pracovník v otevřeném klubu vydrží rok a půl. Je zřejmé, že během tohoto času stačí „ohmatat“ problematiku jen pro svou potřebu, ale jen málokdy dochází k předávání zkušeností mezi pracovníky.

4. Kazuistika klubu Podsklepeno

4.1 Klub Podsklepeno – historické souvislosti

Klub Podsklepeno je součástí Karlínského Spektra DDM hl. m. Prahy. Hlavní činností Karlínského Spektra je realizace volnočasových kroužků, pořádání táborů a společenských akcí typu Masopust, Den dětí, Halloween apod. Vedení otevřeného klubu, patří, při srovnání objemu práce, spíše mezi okrajové oblasti zájmu.

V roce 1993 nahrál Ivan Hlas skladbu Karlín. Refrén „Karlín, má černou duši, tamtamy buší, má zvláštní chuť, vzduch je jak rtuť“, stejně jako zbytek písně poměrně přesně vystihoval zdejší náladu.

V současné době je Karlín místem zásadních architektonických a sociálních změn. Staré tovární budovy se přestavují na kanceláře a loftové byty za nadstanardní ceny, na volných prostranstvích vyrůstají zcela nové objekty, získávající mezinárodní uznání.

Klub Podsklepeno vzniká díky povodním v roce 2002. V rámci rekonstrukce Karlínského Spektra se objevuje nápad zřídit v suterénu domu hudební klub se zaměřením na mladou tvorbu.

Přibližně rok po jeho založení do klubu přichází pracovat Jaroslav Hejnic. Díky příznivým cenám za pronájem sálu, poloze v centru města a nadšení všech zainteresovaných se klub dostává do povědomí mladých pražanů.

Po dvou letech fungování začíná platit zákon, který zakazuje pití alkoholických nápojů ve školských zařízeních. Programová náplň, která se opírala zejména o studentské kapely a divadla, rychle upadá.

Hejnic přichází s nápadem, přeměnit Podsklepeno ve filmový klub s přednáškami a vstupem zdarma. Klub se zvolna zvedá z popela a ve chvíli, kdy dosahuje vytyčené návštěvnosti, přichází upozornění od firmy zastupující filmová práva na připravené trestní oznámení z důvodů porušování autorských práv. Zákon mluvil ve prospěch klubu, ale představa soudních tahanic všem zúčastněným vzala nadšení.

Hejnic píše grant, ze kterého klub dovybavuje jako hudební zkušebnu, předává ho kolegovi a v rámci stejného zaměstnavatele odchází vést divadelní oddělení a vyučovat dramatickou výchovu. Zároveň se začíná věnovat propagaci Karlínského Spektra včetně grafické podoby, která je postupně přejata i na další střediska DDM hl. m. Prahy. Po několika letech práce na dvou židlích (pedagog x PR) přichází oboustranná únava – jak na straně Hejnice zaměstnavatelem, tak zaměstnavatele Hejnicem. Hejnic postupně předává a opouští své posty a na rok si plní svůj sen, pracovat soustavně s předškoláky v místním mateřském centru. Zajímavou zkušenost opouští po roce, kdy se uvolňuje místo v Klubu Podsklepeno. S hlavou plnou nápadů a novým elánem se vrhá do práce. V přímém okolí klubu jsou čtyři střední školy. Hejnic chce vytvořit místo pro setkávání středoškoláků s možností realizovat divadelní a hudební projekty.

Realita je ovšem jiná. Vzniká klub Podsklepeno s jinými klienty a nejasnými cíly.

Cílem této práce je zachytit podobu a vývoj tohoto klubu, s ambicí poskytnout nejen reflexi činnosti a přínosu takového zařízení, ale také přispět k diskusi o funkcích podobných zařízeních v ČR.

4.2. Výzkum

Empirická data, která zastupují vývoj klubu, jsou sebrána pomocí deníkových záznamů. Část je zapsaná retrospektivně, část jsou reálné deníkové záznamy.

Deník popisuje období říjen 2012 – únor 2013 zpětně, kdy je činnost klubu zaznamenána vždy po jednotlivých měsících. Poté následuje období únor 2013 – listopad 2013, který má podobu deníkových záznamů. Obsahuje další zápisy z 36 dní, kdy klub pracoval.

Deník je ponechán vcelku, bez něj by čtenář neměl autentické představy o dění a vývoji klubu. Záznamy jsou pouze lehce upraveny – vzpomínková část je uspořádána po jednotlivých měsících, aby byla zachována představa změn v čase, deníkové záznamy průběžně obsahují ještě reflexe určitého časového období, zejména pro ujasnění postavení pedagoga a jeho pohledu na dění klubu i vlastní činnost a vývoj.

4.3 Deník klubu

4.3.1. Vzpomínky

Říjen 2012

Stojím v klubu. Vracím se zpátky po několika letech. Mezitím se tu vystřídali tři kolegové. Pouštím se do hloubkového úklidu. Jsem pobaven. Některé věci nacházím přesně v tom stavu, v jakém jsem je před lety zanechal, včetně křídového nápisu na tabuli nad barem. Je to, jako by se tu zastavil čas.

Zároveň přijímám dvě brigádnice z okolních středních škol, od kterých si slibuji, nalákání spolužáků pro snadnější rozjezd klubu.

Listopad 2012

Strom, občanské sdružení, které si v přízemí Karlínského Spektra pronajímá prostory pro svoji činnost s romskými dětmi (nizkoprahový klub), dostává výpověď z nájmu. Důvodem je rostoucí počet konfliktních situací mezi klienty Stromu a zaměstnanci a klienty Karlínského Spektra. Z lidského i politického hlediska je Stromu dočasně nabídnut otevřený klub Podsklepeno, který sídlí o patro níže, ale má vlastní vchod, tudíž se snadněji předejde problematickým situacím. Počítá se, že do konce kalendářního roku si najdou nové prostory a přestěhují se.

Sedím v klubu. Přichází dvě pracovnice ze Stromu.

O chvíli později přichází první děti. Zdravím je. Jedno po mě loupne očima, ale neodpoví. Ostatní prochází, jako kdybych tam nebyl, zastaví se až v části, kde je hudební zkušebna. Jeden z kluků si všimne bicích. Najde na zemi zbytky paliček a začne do bicích tlouct.

Kluka za bicími upozorním, ať si „aspoň“ otočí paličky zničeným koncem do dlaně, jinak prorazí blány. Otráveně paličky otočí a buší dál. Během chvíle se u bicích vystřídá asi pět dětí, všem otáčím paličky v ruku. Všechny otáčí oči v sloup.

„Kde je kytara?“ zeptá se jedno z dětí.

„Kytaru si každý nosí svoji, mám tu jenom ty bicí,“ odpovídám.

„Tady je to úplně na hovno.“

Nejradši bych je všechny vyhodil. Hned.

Obědvám s Markem, někdejším kolegou z divadla. Marek věří v boha a bibli zná lépe, než své boty. Proto jsem ho požádal, aby se mi ve světě víry stal průvodcem. Dnes vypráví o Božském řízení. Bůh řídí naše kroky a ví lépe než my, kam směřujeme. Nemyslím, že Marek vybral dnešní téma s přihlédnutím na moji současnou situaci, ale t'al do živého. Říkám si, že jestli jsou tyhle děti boží poslové, pak nechci zažít peklo.

Marek se vrací do práce a místo něj přicházejí moji boží poslové a bez pozdravu si to míří k bicím. Bubeník vidí, jak se blížím, a obrací si paličky v rukách. Aspoň něco, říkám si, ale přesto ho zastavím. „Jmenuju se Jára. Já mám tady ten klub na starost a vy jste tady na návštěvě. Moc mě potěší, když mě při příchodu pozdravíte.“

„Dobrý den,“ ozve se ironický tón, pár dětí se zasměje.

Nejradši bych vtipálka přetáhnul paličkou po hlavě.

„Dobrý den,“ odpovídám a dívám se na bubeníka. „Víš, že máš tu hajtku blbě nastavenou?“

„Cože?“

„Hajtku, ty dva činely proti sobě. Chceš s tím pomoci?“ , ukazuju na činely.

„Ty na to umíš?“ , ptá se.

Zahraju rytmus.

„Tak to je přehnaný,“ říká bubeník.

Prý to znamená, že jsem dobrý, vysvětlují mi holky.

Pár dětí si vzpomene, jak jsem na dni dětí doprovázel na bicí breakaře. Sólo pro bicí a tanec. „Jo, tam to bylo taky přehnaný.“ Jedno z dětí projeví zájem naučit se bubnovat. Učím ho základní rytmus. Pletou se mu ruce i nohy a otráveně odchází.

Do klubu přichází kluk s basou. Říkejme mu T. Spolu s dalšími dětmi chce mikrofony, které jim podávám.

„Nejsou zapnutý,“ stěžuje si silnější dívka s našťvaným kukučem.

„Jo, já vím,“ poznamenávám a ironický oharek típnu dřív, než se stačí rozhořet. Díváme se na sebe

„Tak je snad zapneš, ne?“

Vysvětluju, že si nechci připadat jako sluha. Oni mi vysvětlují, že Romové o nic neprosí.

„Můj klub, moje pravidla“.

Jeden z kluků teatrálně přehrává žádost o zapojení mikrofonů, ostatní se smějí. Je to ten samý co posledně. Vyzvu ho, ať se jde podívat, jak se mikrofon zapojí. Střídají se o tři mikrofony. Skoro každé z děcek umí beatbox. Docela mě to zajímá, bez valnějšího efektu to zkusím, ale je to sranda. Kouknu na hodinky, je čas končit. Děti pouští na zem mikrofony a odchází. Chci je zavolat zpátky k úklidu, ale nemám sílu na hádku. Pomalu uklízím binec a motám šňůry.

Sedím v autobuse, který v hnusným počasí už pět minut objíždí hnusný nákupní centrum Černý most. Jedu do práce, ze které mám v současné době hnusný pocit v břiše. Měl bych si číst něco do školy, která je mi sice ukradená, ale potřebuji dostat ten zatracený papír o mé způsobilosti pracovat s dětmi. S dětmi, které mi pijí krev. Už jenom měsíc a půl, utěšuju se. Pak se třeba začneš těšit i do školy i do práce.

Děti řvou do mikrofonů, T mlátí do basy, náhodní bubeníci řežou do bicích. Já sedím u baru, popíjím čaj a dívám se na hodinky. Rezignoval jsem.

Asi po hodině to všechny přestává bavit, hádají se. Najednou se něco děje. Děti na sebe stále řvou, ale začíná to dostávat strukturu. Z hádky se stává dialog. Sice dost hlasitý a vulgární, ale dialog. Děti se „domlouvají“, že budou hrát jen ti, co to aspoň trochu umí, pár lidí se uráží a odchází. Asi za čtvrt hodiny je v klubu slyšet něco, co připomíná hudbu. Jdu k podiu a pozoruji dění. Ptám se, jestli umí i něco dalšího, čímž rozpoutám další hádku.

Po snaze navázat na poslední setkání a motivovat děti k normálnímu hraní jsem opět skončil u baru s čajem v ruce.

Nemám daleko k depresi. Pracoval jsem s nadanými dětmi i s naprostými lossery, od předškoláků po dospělé, na to, jak to s dětmi umím jsem dokonce balil holky, ale tohle je zcela mimo moji ligu.

Přemlouvám ublíženého narcise v sobě, že mým úkolem je být v klubu pouze přítomný, na práci tu jsou ty dívky ze Stromu.

Dívám se na ně. Jsou dvě na jednu malou dívku, přesně tedy tři na jedny omalovánky. Tonoucí se chytá stébla.

Přichází jeden z kluků, jestli bych jim seřídil hajtku. Jdu s ním na podium a uvědomuji si, že mě požádal. Žádná ironie, řekl to úplně normálně

Reflexe

Vztah mezi pedagogem a dětmi má obyčejně svůj klasický vývoj, jehož běžnou součástí je nesmělé „ořukávání“, oboustranné zjišťování hranic a až daleko za polovinou předpokládaného času pro vztah, přichází na řadu polemika s pedagogem, odpor a hledání vlastního já.

V tomto případě jsme společně s dětmi přeskočili všechny očekávané fáze a začali rovnou oboustranným odporem. S podobnou situací jsem se ještě nikdy nesetkal, v rámci klubu se jednalo o jedno z nejtěžších období. Víc než kdy jindy jsem si začal uvědomovat, že to, co v běžném procesu dětem nabízím, potřebuji nyní žalostně i já sám. Respekt a důvěru. Prosba o seřízení hajtky obsahovala obě tyto esence sice pouze v minimálním rozsahu, ale já je přijal s vděčností.

Na večer jsem domluvil v klubu psaní scénáře do nějaké soutěže o minutový film. Během odpoledne přichází od kolegy z divadla SMS, že musí zůstat v práci. O hodinu později se přidává druhý kolega, který doma řeší nemocné děti a manželku. Já si domluvil přespání v pracovním bytě, tak zůstávám v klubu a doháním papírování. Nechal jsem otevřeno na ulici. Okolo půl osmé se v klubu objeví tři kluci a tři holky okolo dvaceti let. Neznám je. Nesměle postávají ve dveřích. Zvu je dál. Neodpoví, jen dál koukají a šeptají si. Nechám je být a oni dalších neuvěřitelných dvacet minut stojí ve dveřích a koukají.

Znovu je zdravím a zvu dál. Nesměle vejdou.

Ptají se, co dělám. Říkám, že právě teď jsem měl pracovat na scénáři k minutovému filmu, ale místo toho dělám papíry. Informace o filmu je zaujala víc. Z legrace navrhuji, že to natáčení můžeme spáchat spolu. Smějí se a nadšeně souhlasí.

Akorát holky, že musí domů a kluci je musí doprovodit, ale že do půl hodiny přijdou. Jasně, přikývnu. Dobře vím, že už se stejně neobjeví.

Je osm hodin večer. Ve dveřích stojí všichni tři kluci, scénář už prý mají vymyšlený.

Překvapeně na ně zírám.

Snaží se mi sdělit příběh filmu, během čehož se pohádají, nakonec ze scénáře nezbude nic. Snažím se jim pomoci a ptám se, jestli umí něco, co by šlo ve filmu využít. Neumí prý nic zajímavého, ale pořád se pošťuchují a hihňají se. Nakonec z nich vypadne, že umí tančit. Předvedou pár pohybů, které jsem do této chvíle viděl pouze v televizi. Dohadujeme se na jednoduchém scénáři, který využívá původních představ. Nějaký šéf hledá tanečnický do videoklipu. Žádný se mu nelíbí, a když odpočívá v gauči, přichází uklízeč a sám pro sebe si tancuje. Šéf je z něho nadšený a nabízí mu peníze. Uklízeč odmítá. „Mám práci,“ řekne a odchází.

Pak hledáme legální hudbu. Žádná se nám nelíbí, a proto si natočíme svůj vlastní rytmus s využitím bicích a beatboxu.

Po desáté hodině máme film natočený. Posílám kluky na procházku. Chci začerstva udělat hrubý střih, který je lepší dělat v jednom. Kluci se vrací v jedenáct, pokračujeme na detailech a po půlnoci letí filmeček na youtube.

Kluci dají link na facebook a během pár minut přicházejí první nadšené reakce od kamarádů.

Do klubu přicházejí děti, prý že jsme natočili přehnaný film, a že chtějí taky točit. A taky že chtějí hrát a chtějí dělat spoustu dalších věcí. Společně se nadchneme a naplánujeme pár projektů. Jsou tu sice už jen na chvíli, ale třeba si to čekání aspoň trochu užijeme. Těším se na další týden.

Píšeme scénář. Bude to akční thriller, spousta rvacích scén. Po patnácti minutách jsou děti vyšťavené a ztrácí o práci zájem. Nechtějí nic točit, ani nic dělat. Děti, co chtěly založit kapelu, se nesešly. Všichni sedí v gauči a nudí se.

Na chodbě potkávám šéfovou. Ptá se mě, jestli bych pro kolegy neuspořádal vánoční besídku, bylo by tam okolo třiceti lidí. Mohlo by tam zahrát moje divadlo, a pak, co mě napadne. Slibuji, že o tom popřemýšlím.

Pak mi šéfová decentně naznačuje to, co se doslýchám i z dalších kanálů. Lidi si šušejí, že se celé dny zašívám s Romákama v Posklepenu a nikdo neví, co vlastně dělám.

Já taky ne, běží mi hlavou. Čekám, až si Strom najde nové prostory, a pak zkusím klub rozjet podle původního plánu.

Při vzpomínce na původní plán mě trochu zamrazí. Když občas ze zvědavosti strčí nějaký středoškolák do klubu nos a vidí romská děcka, nikdy se už neobjeví. V současné době se vlastně starám hlavně o večerní akce pro veřejnost. Jednou za měsíc mi v klubu hrají bubeníci na africké perkuse, přesunul jsem do klubu své divadlo, pořádám hudební postupovou soutěž, tak alespoň akce běží.

S klukama z divadla jsem se domluvil na vánoční besídce, do programu jsem zařadil rychlokreslířku Věrku Vybíralovou, která často vystupuje v rámci našich představení. Pohrávám si s myšlenkou, zapojit i děti z klubu. Živé vystoupení by mohlo být motivující pro společná setkávání. Ptám se šéfové, jestli není proti. Mám pocit, že její přítakávající úsměv je mírně nejistý.

Doma řešíme problémy s bydlením. Už delší dobu přemýšlíme o změně. Na internetu jsem objevil byt v Libčicích nad Vltavou. Je úplně zdemolovaný, stojí směšné peníze. Prodejem současného bytu a nákupem nového bychom mohli splatit úvěry. Vyrážíme do Libčic. Malé městečko u Vltavy, školka, škola, ZUŠ, vlakem do Prahy něco málo přes půl hodiny. Jsem nadšený. Manželka tolik nadšená není, ale s koupí souhlasí. Rozjíždíme rychloakci. Prodáváme stávající byt a kupujeme libčickou ruinu. S novým majitelem starého bytu se dohodneme na vystěhování do konce března. Představuji si rekonstrukci, zkouškové období, stěhování a práci a mezi tím vším plují naše dvě holčiny. Budou to tři měsíce. To půjde.

Dětem v klubu říkám o možnosti živého vystoupení. Jsou pro. Ustanovujeme šestičlennou kapelu, domlouváme se na třech písničkách, které budeme zkoušet a hned se vrháme do práce. Hlavní postavami jsou Julin s T a Veronikou.

Máme za sebou třetí zkoušku. Zatím jsme se ještě ani jednou nesešli v kompletní sestavě, kapele to stále moc neladí. Dobře funguje zpěv a rytmus. Rozhoduji, že děti budou pouze zpívat za doprovodu bicích.

Probíhají další zkoušky, stále se stejným docházkovým problémem. Děti mě ujišťují, že to bude v pohodě. Já si představuji kolegy, jak nechápavě koukají na chaos na jevišti. Vysvětluji dětem, že ten večírek je pro mě osobní záležitost a takhle to nechci. Dávám ultimátum. Vystupovat budou jen ti, kdo budou chodit pravidelně a budou mít nacvičeno, počítám se základní sestavou Julin, T, Veronika a David na bicí. Děti jsou rozmrzelé, ale na návrh přistupují.

Máme poslední zkoušku. Nepřišel bubeník. Říkám, že nemohou vystupovat. Je mi to samotnému líto, ale nechci ustoupit od dohody. Děti jsou našťvané a odchází pryč. Julin se vrací s návrhem. Budou cvičit doma a v den večírku přijdou hned po škole a ukážou, jak jim to jde. Souhlasím.

Den večírku. Je mi trochu blbě. Migréna, má čilá průvodkyně posledních dní, nabývá na síle. Polykám ibalgin a jdu do klubu.

Je půl druhé, Julin s T neustále otravují, kdy už budou moct na podium. Říkám, že počkáme na ostatní.

Oba na hodinu mizí a pak přivedou kluka, kterého jsem nikdy před tím neviděl. Julin se na mě směje. „Zoltán. Bude s námi zpívat. Všechno umí.“

Prohlížím si kluka, jehož obličej prozrazuje, že má za sebou nejednu bitku a ptám se ho, jestli vůbec ví, co se bude hrát. Neví, ale prý to není problém. Ptám se na Verču. Mezitím dochází do klubu další děcka a říkají, že Verča kouří v parku. Vysílám pro ni posly.

Ptám se na Davida. David prý nepřijde, ale bubnovat bude Julin. Verča nepřichází ani po půl hodině. Dívám se na kluky, jak plní nadšení poskakují po podiu. Přemýšlím. Nechat je vystoupit znamená ustoupit od dohody. Na druhou stranu aspoň ti dva na vystoupení opravdu dřeli. Chci jim dopřát úspěch. T je, tuším, úspěšný zatím

jenom ve rvačkách. Dávám klukům mikrofony a nechám je zazpívat. Nezní to špatně. Říkám, že mohou vystoupit.

Večírek. Kluci s asi desetičlenným doprovodem přicházejí v půl sedmé večer. Verča s nimi není.

Většina lidí z baráku už je místě. Šéfová dětem cpe chlebíčky, děti se očividně stydí, ale něco málo snědí. Vystupující kluci nejedí nic, jen tupě zírají na lidi v sále. Já polykám třetí ibalgin.

Rozsvěcuji reflektory a vítám lidi v sále. Ti pokukují po dětech, překvapení se evidentně povedlo.

Zvu kluky na podium, představím je a sedám si na kraj podia.

Kluci se hodně stydí. Nacvičeným gestem je otáčím k publiku. Kluci se otočí tělem, ale pořád zírají na mě. Usměju se a oni začnou zpívat.

Drahnou chvíli to vypadá, že je to koncert jen pro mě. Navzájem se na sebe přitrouble usmíváme. Cítím, že jim všichni v sále drží palce. Kluci odzpívají tři písničky a mohutný potlesk je postrčí ke čtvrté. Kroutím hlavou, že to není dobrý nápad, ale Julin spustí. Písnička není nacvičená a dost v ní kolísají, ale dotahují to do konce. Po skončení si jdou sednout, Julin se na mě zubí, T je jak praštěný kladivem, Zoltán nasazuje svůj grázlovský pokerový výraz, který nic neprozrazuje.

Poté pouštím film, co jsem udělal s Fabiem a jeho partou, následuje další filmeček od mého divadla a improvizace. Děti se nenápadně vykradou, já dokončím oficiální část večírku a jedu domů. Je mi hrozně blbě, ale i přesto se musím usmívat.

Nový rok přináší nové zprávy. Strom má nové prostory, pár desítek metrů od Podsklepena. Je to v běžném nájemním domě Prahy 8. Stěhování se protáhne na únor, musí to tam dát ještě dokupy.

Ve Stromu se objevuje nová postava - Sabina. Bílá třicetiletá holka, která umí romsky a je plná nadšení do všeho možného. Domlouvám se s ní, že do stěhování u nás zkusí rozjet sbor a pak zkusíme vymyslet možnost, jak v něm pokračovat.

Lednová a únorová setkávání pokračují v přátelském duchu. Děti v rámci možností dodržují pravidla, tu a tam hrajeme na nástroje, přinesl jsem vlastní kytaru a basu.

Občas se vyskytne problém s agresivitou. Objevil jsem nevyužívané žíněny a zavedl soubor, který dostal název shazovačka. Jde o to dostat protivníka na zem bez použití pěstí a udržet ho tam pět sekund. Je to hlavně o síle a mrštnosti. Sám jsem se párkrát zúčastnil, rozjel jsem i výuku sebeobrany. Děti umí hodně chvatů, využívám hlavně jejich zkušeností, sám přidávám něco málo, co si pamatuji z aikida. Cílem je ubránit se úderům a kopům, zneškodnit protivníka, ale vždy jen tak, aby se mu nic nestalo. Zároveň povídám o případech z novin, kdy se někdo bránil, ale nakonec měl problémy, protože jeho sebeobrana byla nepřiměřená. Kluci to nemohou pochopit.

„To jako, když na mě jde někdo s nožem a já mu zlomím nohu, tak mám průser já, jo?“

„Jo. Nebo aspoň pořádnou polízanici. Jenže mu taky nemusíš zlomit nohu, ale vaz.“

Hodně kluků totiž zakončuje sebeobrané chvaty tím, že na zemi vezmou protivníkovu hlavu a břinknou s ní o zem, v našem případě o žíněny. Říkám, že filmoví hrdinové sice přežijí hodně úderů, ale v reálném životě stačí jeden špatný pohyb a je zle. Odkazuji na své zkušenosti z Jedličkova ústavu. Kluci uznale pokyvují hlavou, ale vidím, že si o tom myslí své.

„Tak jak to ale máme zakončit?“

Zkoušíme různé druhy pák, které nepřítele donutí ležet na zemi. Navrhují, že pak mohou zavolat policii. Zdá se, že větší vtip ještě neslyšeli. Bruno přichází s nápadem, že na té zemi donutí toho člověka, aby přiznal porážku. Říša projevuje obavu, že dotyčného pak ještě více naštveme a bitka pojede nanovo.

Hlavně tam ale bývá většinou víc lidí, které je potřeba zneškodnit, dodává jeden z kluků. Ostatní přikyvuji a ukazují, že v tom případě se páka zvětší a dotyčnému zlomíme nějakou končetinu, aby byl vyřazený z boje. Na papír je to nepřenosné, ale docela jsme se toho dne dost nasmáli.

Objevila se Verča. Ptal jsem se jí, proč nepřišla zazpívat na večírek. Projevil jsem lítost, škoda, že jsme přišli o její talent. Řekla, že musela jet k babičce a rychle se zdekovala na druhou stranu klubu. Rád bych s ní mluvil víc, ale nechci na ní tlačit. Oba víme, že to byla oboustranná prohra. Jedna z mnoha.

Sabině se ztratil mobil. Pouštěla přes něj dětem písničky a před zavíračkou zjistila, že je mobil pryč. Ptáme se dětí, všichni hledají, nikdo nic neví. Mám pocit, že bych měl být naštvaný, ale místo toho na mě dopadla naprostá únava.

Říkám dětem, že je mi líto, že se ten mobil ztratil. Nejsem naštvaný, nebudu je šacovat, nic takového. Cítím lítost a únavu. Dodávám, že hlavní problém není v tom, že se ztratil mobil. Mnohem horší je, že důvěra, na které jsme těch pár týdnů pracovali, teď bude narušena. Brání se, že za to může přeci jenom jeden člověk. Přiznávám, že mají pravdu. Já se ale od teď budu bát nechat cokoliv kdekoliv položené, budu si muset pořád všechno hlídat. Žádám je, jestli to bude možné, ať se ten mobil vrátí, pak se může vše vrátit do původních kolejí. Teď ale ať všichni odejdou pryč.

Sedíme s Sabinou v klubu, chvilku ještě povídáme. Asi za deset minut slyšíme někoho přicházet. Objeví se čtyři děti v čele s Aničkou, vrací Sabině mobil. Neptáme se, kdo ho vzal. Jsme rádi, že to vyřešili mezi sebou. Děti odchází, já a Sabina máme pusku od ucha k uchu. Právě se stal zázrak. Dětem na klubu záleží. Doufáme, že to souvisí i s námi.

Začátek února. Stěhování Stromu. Holky z klubu začaly převážet svůj majetek do nových prostor. Pár dětí jim pomohlo, společně vymalovaly zdi. Na dveře mého klubu lepíme ceduli o oficiálním začátku Stromu na nové adrese.

Je úterý. Přemýšlím, co dál. Nepřemýšlím nijak intenzivně, podepisuje se na mě únava z rekonstrukce bytu. Buď jsem v práci, nebo dělám na bytě, případně hlídám děti, když musí žena pryč. Se ženou komunikujeme už pouze funkčním modem. Ten zařídí to, ten to. Vidáme se asi jednou týdně, spím na staveništi. Zkouškové jsem prošel pouze nějakou záhadou. Představa, že rozjždím klub pro středoškoláky, mi přijde nereálná. Navíc cítím těžko definovatelný pocit. Stýská se mi po mých nezvaných návštěvnících?

Za oknem se ozve dusot. Ve dveřích se objeví Bruno a pár dalších kluků. Zdravíme se. Ptám se, jestli nejdou do Stromu. Mávnou rukou a rozvalí se na gauči. Do hodiny mám v klubu celou bandu.

Reflexe

S dětmi máme za sebou čtyři měsíce. Přemýšlím, co všechno se změnilo. Rozhodně můj pohled na romská děcka. Dřív ve mně parta romských teenagerů vzbuzovala většinou obavy. To se až tolik nezměnilo, ale u „mých“ klubových dětí to zvládám lépe. Přemýšlím, v čem se liší od toho, na co jsem zvyklý u „bílých“ dětí. Když se zaměřím pouze na to, co je patrné na první pohled, pak je hlavní rozdíl v hlučnosti, slovníku a v tom, že neskrývají emoce. Mám pocit, že poslední jmenované je to, co jim spousta vytýká, ale zároveň závidí. Napadá mě, že můj minimální mimický emoční rejstřík musí být pro romská děcka děsivý, pár jich to mezi řečí i reflektovalo. Nedostatek těchto prostředků mi vytýká i moje žena, která mě zná patnáct let, tak se snažím s tímto nedostatkem vědomě pracovat. Děti naopak vědomě utišuji – snažím se omezit jejich emoční rejstřík.

4.3.2. Zápisky deníkové

Úterý 26. února

Dnes jsem vzal Aničku na dvorek a zeptal se jí, jestli u mě nechce pracovat jako dobrovolník. Už delší dobu pomáhá na baru, udělali bychom z toho oficiální funkci. Seděla na lavičce a byla tou myšlenkou nadšená, akorát měla starost, jak to vezmou ostatní. Je to přeci jenom spolupráce s gadžou. Děti to vzaly v pohodě, chtěly by dobrovolničit všechny, škoda, že tu není žádná práce.

Delší dobu se neobjevil T. Ptal jsem se na něho už dřív, ale všichni mlžili. Dneska z nich vylezlo, že T má škraloup v místní komunitě. Pár děcek spalo v jednom bytě a T se pohádal se svou dívkou, když mu nebyla po vůli. Dal jí pěstí do hlavy. Ostatní mu to hned vytmavili a musel pryč. Dívku bolela až do rána hlava, pak ji otec vzal radši na pohotovost, měla asi otřes mozku. Od té doby se de facto nemůže objevit na ulici.

Po osmé hodině vyhazují X a Davida, protože s sebou nemají občanky a nemohou dokázat, že jim není nad patnáct. Jsou dost naštvaní.

Píše Sabina, bohužel nemůžeme dále spolupracovat. Původní plán, že se na chvíli odpojí od kolegyně a zaběhne za mnou je nereálný. Děti dělají v novém prostoru takový binec, že už na ně nájemníci z domu poslali policii. Občas se scházíme, mluvíme o dětech, ale pracovně si každý jedeme po vlastní linii. Je to škoda, myslím, že jsme k sobě patřili.

Ve dveřích se objevuje Fabio, ve tváři mu hraje úsměv. Vymyslel byznys a jde to se mnou prokonzultovat. Udělá sbírku pro bezdomovce, lidi budou posílat DMS. Z každé odeslané DMS přijde pět korun jemu na účet a zbytek odevzdá bezdomovcům.

Přepokládá, že se do toho zapojí asi tak dva milióny lidí, takže ve výsledku by to mělo hodit nějakých deset miliónů. Reklamu má vymyšlenou, až teď pojedou domů, vezme to přes TV Prima, co je na Palmovce a s někým se tam domluví. Tak jak se mi to teda líbí, a hlavně, že by ode mě potřeboval k tomu projektu vyrobit internetové stránky a pak z toho taky něco dostanu.

Vysvětluji mu, jak fungují sbírky, kam se to musí hlásit, že to má svá pravidla a hlavně, že v Čechách je několik organizací, které se přímo tímto živí a jsou to celé týmy, takže on jako Fabio by sice měl určitou šanci, ale snad by bylo lepší vymyslet něco, čemu aspoň trochu rozumí.

Vážně nad tím přemýšlel a pak mi řekl že teď, s novou várkou informací, zní ten jeho nápad jako pěkná kravina, a že je dobře že se známe, protože kdyby jel rovnou do té Primy bez porady se mnou, že by asi byl trochu za debila.

Možná že jo, říkám si pro sebe. A možná by to bez mé skepse opravdu rozjel. Sice asi bez Primy a na hraně zákona, ale rozjel...

Večer přichází Radek a hraje na piano, později si povídáme o muzice a o životě.

Fabio mizí s nějakou dívkou, kterou neznám.

Kamarádka, která za mnou zašla na návštěvu a potkala Fabia ve dveřích, obdivuje, jaký je krásný chlap. Ví, že ho obdivují i holky i kluci.

Středa 27. února

Dneska jsem mluvil s Y. Je mu asi dvacet šest let, bere drogy, nejvíc pervitin, jinak co se naskytne. Teď se snaží nebrat, dochází na metadonovou léčbu. Nepracuje. Je vyučený v oboru kuchař, číšník, ale nevezmou ho ani na zametání. Ptám se ho proč, i když tuším, že drogově závislý romský kluk není nejvhodnějším kandidátem na cokoliv.

Chci to slyšet od něj.

Má zápis v trestním rejstříku kvůli vloupačce s přepadením. Prý to na něj nějak nahráli, cosi s bývalou přítelkyní a jejím novým šamstrem. Ať je to tak, nebo onak, záznam má a v jeho případě je to pro klasické zaměstnání konečná.

Je upřímný. Prohlížím si ho. Opravdu nepůsobí dobrým dojmem. Zuby do všech stran, tu a tam nějaký chybí, zlomený nos, různě propadlé tváře, vykulené oči, vyhublé malé tělo je jako na pružině, trochu šišlá. Škoda ho.

Přichází Radek s Julinem. Podělili jsme se o hudební nástroje a trochu si i s Y zajamovali.

Stavuje se Fabio. Že prý má další nápad na byznys. Domlouváme si schůzku na čtvrteční večer.

V závěru přichází X a o bar mi tluče svým občanským průkazem. Škoda, že zrovna dnes zavírám už v půl páté.

Ve zbývajícím čase se o sobě aspoň dovidám různé historky. Někdo pustil do oběhu, že jsem ranař. Prý působím klidným dojmem, ale když se naštvu, tak to lítá a je lepší být se mnou zadobře. Směju, jaká že to je ptákovina a pak s vážným obličejem všem řeknu, že zavírám a ať radši jdou, nebo to tu začne lítat.

Čtvrtek 28. února

Před otevřením se setkávám se správcem Karlínského Spektra. Stěžuje si na děti, včera s nimi měl konflikt. Jeden kluk mu dokonce vyhrožoval, že si na něj počká venku. Skončilo to pouze u slov, ale nikdo z personálu z toho nemá dobrý pocit. Správce popisuje hlavního aktéra: "bílej, takovej blondák s vysloveně grázlovskými rysy". X, říkám si pro sebe.

Přichází Y s přítelkyní. Překvapuje mě, že Y má přítelkyni a navíc, že přítelkyně vypadá docela normálně. Y vypadá, že je čistý. Dáme si půl hodiny jamu.

Do klubu dorazily další děti. Vyndávám žíněnky. Pereme se. Mým cílem je dostat do akce X, který veškerou komunikaci skrývá za ironický úšklebek. Doufám, že fyzická aktivita podpořená řízenou agresí dovede X k přímějšímu jednání. Možná ho chci prostě jenom vyprovokovat. X se odmítá přidat, akci označuje za trapárnu.

Uklízíme žíněnky a já přecházím k hlavnímu tématu dne. Říkám o incidentu se správcem. Nikdo si není ničeho vědom. "Hlavně mluvil o nějakém blondákovi." "To je zvláštní, že si všichni pamatují vždycky jenom mě!", uráží se X a chce naštvaně odejít.

Zastavuji ho. "A koho by sis z týhle skvadry zapamatoval ty?", ptám se ho a ukazuji na okolo stojící rómská děcka, kterým to přijde opravdu vtipné. X mi říká, ať se do toho nepletu, že mi do toho nic není.

Oponuji a už mluvím ke všem. Říkám, že správce, ač je dvakrát starší než já, že patří k mým nejlepším přátelům v práci, takže mi do toho něco je. Nechci, aby ho kdokoliv urážel, nebo mu vyhrožoval a to samé se týká i ostatních lidí v baráku.

X se snaží něco namítnout, ale já ho odmítám poslouchat.

Dodávám, že Podsklepeno je součástí Karlínského Spektra a špatné vztahy mohou vést k uzavření klubu, tak ať o tom přemýšlí i z této strany.

Rozpouštím debatu a nechávám X v jeho nesouhlasu. Jde na cigáro, nadává a snaží se získat podporu ostatních. Nikdo mu neodporuje, ale nikdo nepřítaká.

Večer přichází Fabio. Jde asi o pět minut později, než jsme se domluvili, ale i přesto kladně hodnotím, že přišel podle domluvy.

Vykoumal, že založí stavební firmu. Jsem z toho trochu zmatený, protože vím, že je vyučený automechanikem. Říká, že to nevadí, že teď se svým strýcem dávali dohromady jeden byt a zná spoustu lidí, co dělat umí. On, že by to manažeroval. Ptám se ho na živnostenský list, nebo na to, jak to chce provádět účetně. Není důležité, nechává se slyšet.

Dostal jsem podnikatelskou přednášku o tom, jak to funguje. Udělá byt, udělá to dobře a další zakázky se pohnou samy. Vyslovuje zklamání nad tím, že si já svůj byt opravuji sám za značné pomoci mého otce. On by to se svou firmou udělal za pár korun. Usmívám se a slibuji, že mu u příštího bytu, který budu rekonstruovat, dám určitě vědět. Ptá se, co tomu nápadu říkám. Musím uznat, že už mi to nepřijde tak šílené, jako provozování dárcovských DMS.

Fabio má radost a říká, že teď už potřebuje zase jen ty webové stránky a jestli mu je udělám. Suše mu sděluji, že neudělám, což u Fabia vyvolává nelibost. Háším mu klacky pod nohy dřív, než vůbec může začít a že si myslel, že jsme něco jako přátelé. Říkám mu, že si našeho přátelství vážím a proto mu chci nabídnout něco víc. Chci ho naučit, jak takové stránky vyrobí. Fabio se tváří zkroušeně a snaží se mě ukecat. Já to budu mít hotové za dvacet minut, on na tom stráví zbytek života.

Moc se s ním o tom nebavím a posazuji ho k počítači. Asi po hodině Fabiových nářků máme stránky hotové. Plné pravopisných chyb, s využitím šablon, které používají všichni webaři amatéři, stránky s téměř nulovou hodnotou. Díváme se na naše dílo a máme radost, jak krásné stránky ten krásný Fabio stvořil.

Úterý 5. března

Obědvám s Markem. Čteme v bibli a dostáváme se k Petrovi, který, dřív než kohout zakokrhal, třikrát Ježíše zapřel, tak jak mu Pán předpověděl. Dušoval se, že ho nezapře, ale stejně se stalo. Přesto si ho Ježíš vybral za svého následovníka. Uvažujeme spolu

proč. Uvažujeme o vině jako o polepšujícím motivu pro další život. Přemýšlím, jak to mají se svědomím děti z klubu. Čím víc je znám, tím víc protichůdných pocitů zažívám.

Zašel jsem k šéfové do kanceláře. Řešíme hodně věcí okolo celého baráku, dostáváme se i ke klubu. Chováme k sobě vzájemnou úctu, takže mi naplno neřekne, že z jejího pohledu v klubu nevládám, ale z našeho rozhovoru cítím v moji práci nedůvěru. Zvláštní, mám pocit, že práce konečně nabírá směr, vztahy s dětmi jsou konečně stabilizované.

Z jejího pohledu jsem na děti moc hodný, moc se s nimi kamarádíčkuju, už se o tom mluví po celém Karlíně. Musím se usmívat, když si vzpomenu, jak děti remcají, že je furt nutím dodržovat pravidla. Nicméně si říkám, že neuškodí, když klubová pravidla sepišu a zveřejním i pro další veřejnost.

Na internetu prohledávám pravidla dalších klubů a v zásadě je opisují. Žádný alkohol, drogy, mluví se slušně, zákaz pohybu za barem, kouření až před zařízením. Přidávám vlastní bod – pravidlo společné viny. Návštěvníci klubu za sebe odpovídají navzájem. Když vzniká rvačka, nebudu rvače povzbuzovat, ale pokusím se rvačku ukončit buď vlastním přičiněním, nebo zavoláním pracovníka klubu. V opačném případě riskuji vyhození všech přítomných.

Při porušení sankce hrozí trest – vyloučení na hodinu, den, nebo celý týden. Šéfová se přimlouvá za definitivní zákaz, tomu se bráním.

Přichází děti. Potvrzují mé nevyřčené obavy, že před týdnem někdo souložil na záchodě. Podle prostého výpočtu možností usuzuji na Fabia a jeho aktuální známost.

Do pravidel připisuji bod, který pobaví všechny nezsvěcené - chlapani chodí na chlapecké záchody, dívky na dívčí.

Během odpoledne se děti dostávají do varu a lítají po klubu jako splašení. Několikrát musím zasáhnout. Už po několikáté připomínám pravidlo o záchodech. V tu chvíli vbíhá na dívčí záchod Fabio a zavírá se tam před holkami. Už toho mám dost. Řvu na Fabia, ať hned otevře a pak ho vyhazuju z klubu pro porušení pravidel. Fabio se pokouší diskutovat, ale marně. Sjednu ho před ostatními jako malého kluka. Naštvaně odejde, asi po hodině se setkáváme na dvorku. Říká, že chápe, že porušil pravidla, ale že ostatní děcka porušují pravidla pořád a je jenom napomenu, ale jeho, který je nejstarší takhle sjedu a vyhodím. Opáčím, že možná právě proto, že patří k nejstarším, očekávám od něho něco víc. Ještě něco povídá, ale dneska je pro mě empatie cizím slovem. Jsem unavený z dětí v klubu, z mých vlastních dětí, z rekonstrukce bytu, ze všeho. Zavírám. Sedím na dvorku a zírám do kamenné zdi.

Středa 6. března

Spal jsem v práci. Naschvál jsem si nenařídil budíka. Sedím na posteli a zdá se mi, že život je o něco lepší. Stavuji se za šéfovou a dostávám na klub deník. To je významná událost, protože od teď se mi bude činnost v klubu započítávat jako pedagogická, tzn. je to stejné, jako kdybych učil. Jsem rád, protože s dětmi trávím dobrou polovinu mého pracovního času a klasické učení si v tuto chvíli nedokážu představit.

Dívám se do mejlů. Píše Sabina, že jim do klubu nechodí žádné děti.

Odpoledne v klubu je pohodové až na malé výstřelky. Radek zpívá svým mutujícím hlasem, Bruno na něj řve, ať nezpívá, ale vypadá to, že se spíš potřebuje porvat, než že by mu to skutečně vadilo a tohle je dobrá záminka.

Před zavřením klubu děti bez průtahů uklízí zkušebnu.

T je stále mimo komunitu. Děti chtějí pomáhat, ať je to cokoliv. Škoda, že moc není s čím. Škoda, že nemám sílu nic vymýšlet. Do měsíce se máme s rodinou stěhovat a nový byt vypadá stále jako zbořeniště.

Reflexe

Poslední dobou trávím hodně času ve škole. Na přednášce PhDr. Davida Gregera Ph.D. na téma Spravedlivost ve vzdělávání docházím k prozření.

Sedím na židli a fascinovaně pozoruji toho pána, který tak úžasně žongluje se slovy. Disponuje mnoha příklady, má značné znalosti. Vládne sociologickými výzkumy, které dokáže rafinovaně využít k nevšednímu zamyšlení. Mezi tématy se pohybuje nacvičenými přechody. Dokáže položit řečnické otázky, ví kdy si počkat, až obecnstvu dojde vtíp a zasměje se.

Je to ten druh učitele, kterého nyní, ve svém unaveném období, potřebuji. Poslouchám ho, bavím se.

Najednou se mi vyučující ztrácí z očí. Vidím před sebou své děti z klubu. Všechna ta čísla a všechna ta slova, která analyzují a popisují rozsáhlé a důležité výzkumy, mi přijdou najednou zbytečná.

Vidím Fandu, které ho chci naučit číst základní znaky, Aničku, od které si slibuji pomoc s dětmi, Fabia s jeho podnikáním, showmana Julina a další. Dost možná se k těm statistickým číslům někdy vrátím, třeba až budu usilovat o nějaké granty. Ted' pro mě nejsou důležitá.

Konečně hlava začíná chápat to, co už srdce ví. Ty děti, se mi začaly, dostávat pod kůži.

Úterý 19. března

Přichází Z. Kluk samá jizva, i bez těch jizev má docela drsné rysy, je mu určitě přes dvacet let. Je napnutý jako luk, jenom vystřelit. Musím jít zařídit nějaké papíry do kanceláře, v klubu nechávám brigádnici.

Vracím se a Z se třese na celém těle. X ho za mé nepřítomnosti pošťuchoval a to jak slovně, tak nějakou tyčí. Z ho teď chce zabít a nemyslím, že by to vyslovil jako metaforu.

Vypadá to na starší spor. Posazuji je ke společnému stolu, ať o tom zkusí mluvit, moc se to nedaří. X se na Z dívá svým typickým drzým pohledem, a aniž z něj pouští oči, mluví ke mně. Mám si na Z dát pozor. Že bere drogy a krade. Z ujíždí nervy a řve na X, že skončí v pastěku, a z takovejch jako je on, si tam dělají pucky. X, ač je fyzicky slabší než Z, je na koni. Vypadá jak vystřížený z filmu Mlčení jehňátek, v celém projevu je cosi psychopatického. Nejradši bych X jednu natáhl, ale zároveň o něj začínám mít strach, čekám, kdy Z vyletí.

Stavím debatu a připomínám pravidlo - žádné rvačky. Z říká, že mu je to jedno, že X jednou dostane. X se s posměškem vzdaluje. Potřebuji ošetřit celou situaci. Vyzvu Z, ať si se mnou dá páku. Je zřejmé, že je silnější než já. V tu chvíli ještě nevím, proč to dělám. Snad se mi v hlavě bleskla poučka, kterou dávám hercům při improvizacích. Když nevíte jak dál, pusťte se do jakékoliv fyzické akce, dál se všechno vyvine snáze.

Děje se zajímavá věc. Z se nenechá porazit, ale evidentně nechce porazit ani mě. Nechápu proč. Všichni nás sledují. Všem je jasné, že se děje něco divného. Po několika minutách toho oba necháme, atmosféra už je v normě, děti mezi sebou rozebírají, co se dělo.

Jdu si sednout se Z mimo ostatní děti. Ptám se ho, proč nechtěl vyhrát. Říká, že neví. Snažím se mu vysvětlit svůj postoj. Ten kdo vyhraje fyzicky, není zákonitě vždy vítězem. Důležité je obstát před sebou samotným, ustát sám sebe. Říkám to asi dost zmateně, protože Z vypadá zmateně. Říkám mu, ať se pokusí nezabít X, že to by výhra nebyla. Říká, že to zkusí.

Čtvrtek 22. března

Nevím, jestli je to příchodem jara, nebo něčím jiným, ale rozjelo se nám bitkové téma. V klubu končíme pouze u náznaků, nebo "srandiček", ale mimo klub jedou bitky ve velkém. Neustále slyším o tom, jak ten a ten seřezal toho a toho, jak někdo jel na Čerňák a tam dostal od těch a oněch a ti a ti pak naplánovali odvetu apod.

Já sám jsem pacifista a pořádnou rvačku jsem zažil jen dvakrát v životě. Vlastně nejsem ani moc soutěživý typ, takže jsem nikdy ani moc nepochopil nutnost vyhrát v nějakém sportu. Výhra ve fotbale mě sice potěšila, ale při prohře jsem měl radost, že jsme se aspoň dobře proběhnuli, což, jak jsem brzy pochopil, není dobré před spoluhráči ventilovat. Lepší je dělat, že se mě prohra taky trochu dotknula.

Každopádně rvačka pro mě znamenala vždy až krajní řešení, tak jsem se rozhodl, že zkusím současnou bitkovou situaci pochopit aspoň teoreticky.

Počkal jsem, až kluci dohrají fotbálek a nechal poraženou dvojici podlézt pod stolem. "Hodně se teď rvete," říkám jim, „chci, ať mi pomůžete pochopit, o co jde." Nechápvavě se na mě dívají. "Nechci moralizovat, můj postoj k násilí znáte, chci jen pochopit, o co při té rvačce jde. Co při tom cítíte?". Opět nechápvavé ticho. David zkouší začít. "To je přeci jasný, ne? Jde o bitku."

"To jsem pochopil," říkám, ale jde to nějak popsat? "Je to třeba jako s jídlem? Člověk jí, i když nemá hlad. Jí protože má chuť. Je to třeba o tom?"

"Jde o hrdost," říká Martin. "Jde o to, že se postavíš, i když máš třeba strach. Postavíš se i tomu strachu." "Jo," přidávají se ostatní. "Hrdost, že neustoupíš." "Já to mám jinak," říká David.

"Jak to máš?", ptám se.

"Můj brácha je bitkař. Všichni čekaj, že když on je bitkař, já musím bejt taky bitkař."

"A jseš?"

"Jo, jsem. Akorát, že brácha je silnější a lepší. Jenže já zase nemůžu zdrhnout z bitky, protože to by byla ostuda pro rodinu."

"No, to jo," přidává se několik kluků, které mají taky starší bráchy bitkaře. "Taky je v tom ten adrenalin, vo to jde hodně."

Ptám se i holek. Ty jdou do bitek také, ale není to tak časté, spíš že si občas nafackují. Anička zhodnocuje chování kluků. "Já myslím, že jim jde fakt hlavně o tu bitku, o ten adrenalin. Oni se třeba zmlátí se Žižkovákama, je to o život a za dva dny spolu sedí v hospodě a lezou po sobě jako nejlepší kámoši. A pak se chytanou a je z toho zase bitka a takhle furt dokola. Jsou jak malý."

Kluci se zasmějí a sebekriticky přiznávají, že je to dost často pravda. "Ale vždycky ne," dodává Martin. "Byla by hanba, když zmlátí někoho z party, tak to pak nevrátit. Ustoupit nejde, to by byl člověk za koně."

Úterý 26. března

X přišel celý potlučený. Dostal nářez. Ptám se co a jak. Dal takovou pěstí Z, že se otočil o tři sta šedesát stupňů a šel k zemi. Dobrej pocit. Jenže Z tam měl dva kámoše a ti ho zbili. Proč šel do Z? Protože Z na něj dělal blbý ksichty. Co tím X vyřešil? Ztrapnil Z před ostatními. Může si sám sebe vážit, že něco dokázal (myšleno poslat Z k zemi).

Navštívil jsem Strom na nové adrese. Děti k nim už začali chodit, hlavně ve chvíli, když mám já zavřeno. Ladíme doby, ať se zbytečně nekryjeme. Sabina říká, že mají hlášky od policajtů, že přibývá rvaček, hlavně mezi Karlínem a Žižkovem. Ptám se, jestli mají nějaké řešení. Sabinina kolegyně, která má trochu učitelské sklony, chce dětem vysvětlit, že tohle se prostě nedělá. Nechávám to bez komentáře. Vidím v tom ztrátu času, ale nic lepšího nemám.

Po návratu do klubu pokračuji s dětmi v debatě na téma bitky. Ptal jsem se, co by řekli přátelskému soupeření mezi Karlínem a Žižkovem u nás v klubu. Říkají, že teoreticky by to snad šlo, a prakticky by se to dost možná zvrhlo a z klubu by zůstala kůlnička na dříví.

Sedíme s X na dvorku. Snaží se mi vysvětlit, že nemůže za to, jaký je. Říká, že do čtrnácti nesměl sám z domu, když někam šel, tak jedině s ochrankou. Pak mu rodiče dovolili chodit samostatně a byl jak utržený ze řetězu, takže ve čtrnácti skončil v pasťáku. Ale že je jiný, než "oni". Tím myslel kamarády z klubu. "Oni", jsou socky, on je jiný, má jinej život, může mít, co chce, ale stejně je to všechno hovno. Dávám si to do souvislosti s tím, co o něm vím. Je z nějakého státu bývalého Sovětského Svazu. Jeho otec je údajně úspěšný mafián, oblast jeho podnikání neznám. Řekl bych, že X neví, co se sebou. Neví, co chce a nemá vůli to hledat. Poflakuje se a dělá problémy. Myslím, že X není šťastný a neví, co si pod pojmem štěstí představit.

Středa 27. března

Máme s dětmi poradou. Volím metodu citového vydírání. Říkám, že vedení baráku bude určitě přemýšlet o tom, co s klubem v budoucnu udělá. Možná by stálo za to ukázat veřejnosti, že kromě toho, že se tady společně poflakujeme, dokážeme i něco vytvořit, třeba uspořádat nějakou akci. Děti příkyvují a sebekriticky doznávají, že když mají klub zadarmo, tak by to chtělo nějaký revanš. Dohadujeme se na uspořádání karaoke party, diskotéky a natáčení filmu. Téma filmu je jasné, bude to o bitce dvou part.

Čtvrtek 28. března

Je večer, děti jsou pryč. Měla být nějaká večerní akce, která odpadla, a tak sedím v klubu a dělám si na svých věcech. Jsem rád, dotluču to tu do desíti, zavřu a půjdu spát. Zítra mě čekají nejkřiklavější dodělavky na bytě, zbytek musí počkat za provozu. Žena balí byt, celá rodina je v napětí. Prarodiče naštěstí budou hlídat děti, tak aspoň o starost méně. Připadám si trochu jako ve snu.

Tupě zírám na otevírající se dveře. Objevuje se v nich pohledná blondýna v černém oděvu. V ruce drží baseballovou pátku. Za ní cupitá čtrnáctiletý kluk, kterého znám od vidění. Dovídám se, že je to jeho matka. Hledá X, kterému chce zpřerážet hnáty. V duchu mám radost, že ho nepřišla rovnou zabít, nahlas se ptám, co se stalo. X, nejspíš s Radkem, jejího syna bezdůvodně zmlátili. Ona ví, že její kluk není svatý, ale tohle že už bylo moc.

Nijak X neomlouvám. Jediné, o co se snažím, je dovést matku k myšlence, že X nepochází ze standardní rodiny, se kterou by chtěla mít potíže, a pak jsou tu ještě zákony, které nedávají za pravdu baseballovým pátkám.

Říká, že je zoufalá a nevidí jiné řešení. Snažím se ji přesvědčit, ať přijde v úterý, že tu X nejspíš bude. Budeme o situaci mluvit, něco se z toho vyvine. A jestli to chce řešit teď hned, ať jde raději na policii. Souhlasí a řekne, že jde na policii.

Protírám si oči. Už nechci nic řešit.

Úterý 2. dubna

Stěhování nakonec zabralo celý víkend a pondělí k tomu. Do práce jsem přišel až na otvíračku klubu, ale stejně jsem jak zmlácený.

Matka s baseballovou pátkou nepřišla.

X s Radkem ano. Říkám jim o svém čtvrtčním večerním zážitku. Oba z toho mají srandu. Smějí se a parodují jejího syna. "Ty vole! Jak utíkal a řval: Policié, policié! Bylo to, jako když kvičí prase!" Smějí se, až z toho brečí. Zpražím je pohledem a několika slovy. Začnou se vymlouvat a říkat, jak si za to může sám.

Pošlu je pryč. "Nikdo nemá právo ubližovat druhému člověku. A to, co jste udělali, se mi opravdu hnusí! Teď prosím raději odejděte."

X nasadí svůj frajerský úsměv a společně s Radkem odchází. Radek se, myslím, trochu stydí. Doufám.

Kafe.

Přichází Milan Šenki, dospělý romský muzikant, který dal dohromady pár lidí z bývalého Bengasu a přibral mladé kluky včetně svého syna. Dohodli jsme se, že budou v Podsklepenu zkoušet za plného klubového provozu. Myslím, že by to mohla být sranda.

Středa 3. dubna

Mluvíme o diskotéce. Nikdo nic nedělá, všichni spoléhají na Bruna. Zatím to nechávám být.

Úterý 9. dubna

Dohodl jsem se s Bengasama, že by před zkouškou zkusili něco i s dětmi z klubu. O nabídku projevíly zájem čtyři děti, zbytek tázaných řekl, že to nejde, protože jsou všichni na odpoledním vyučování. Dívám se na plný klub dětí a ptám se, jak je možné, že je v čase odpoledního vyučování takto plný klub. Prý to dnes odpadlo. Při pohledu na úterní docházku zjišťuji, že odpolední vyučování odpadá poměrně často. Pak kdosi navrhl, že si můžou zařídit omluvenky, pak by mohli chodit pravidelně. Tuto variantu odmítnu.

Večer jsme chtěli vařit, ale nikdo nepřinesl nic, s čím by šlo vaření realizovat. Říkám, že je to jejich zájem a vaření ruším. Mám své zájmy. Baví mě malovat. Seberu se a jdu na nákup do papírnictví. Utratím pár ušetřených stokorun a vracím se s barvami a čtvrtkami. Nikomu nic neříkám a jdu si malovat. Děti mě pozorují, za chvíli přichází Kiki a ptá se, jestli si může půjčit štětec. Přikývnu. Za čtvrt hodiny je nás plný stůl. Většina dětí využije fixy, papíry jsou plné srdíček a názvů oblíbených kapel. Kluci jdou stranou a tvoří obscénní pozvánku na Julinovu narozeninovou party. Nechám je být, nenutím je, aby mi ji ukázali. Když je hotová, nechají ji tak, abych si ji musel všimnout.

Pochválím výtvarné zpracování, nad obsahem zakroutím hlavou a pozvánku vrátím majitelům.

Kiki usilovně pracuje a po hodině se chlubí opravdu hodně dobrým obrazem.

Čtvrtek 11. dubna

Oteplilo se a chodí méně dětí, okolo třinácti. Ukazuje se, že se jedná o ideální počet, je čas i klid na domlouvání akcí a přátelské rozhovory. S klukama píšeme scénář k filmu – dvě party, boj o klub.

Hlavně zpřesňujeme diskotéku, rozdáváme funkce. Bruno chce mít na starosti kasu, pomáhat bude X. Oba budou zároveň působit v roli vyhazovačů. Nikolas bude DJ. Domlouvám jim schůzku s grafikem, se kterým budou tvořit plakát. Na programu budou, kromě volného tance, battly a beatbox.

Pondělí 15. dubna

Dnes jsem mluvil s šéfovou o Sabině. Ve Stromu je to trochu divoké, nikdo neví, co se bude dít a jakým způsobem. Ona i kolegyně přemýšlejí o výpovědi ještě ve zkušební době, teď obě shánějí novou práci. Hodně přemýšlím nad možností, stáhnout Sabinu do Podsklepena. Šéfovou žádám o podporu při vyjednávání s Prahou 8, chci se pokusit najít pro Sabinu mzdové prostředky. Od šéfové dostávám interní informace. Praha 8 chce rozjet romskou klubovnu s bratry Klukovými, peníze chce tedy vrhnout tímto směrem, leda by se pokusila prosadit tam.

Z nových informací jsem lehce rozčarovaný. Bratry Klukovi znám, máme za sebou i pár spoluprací, hlavně s Robertem. Robert Kluk je hodný chlap, spolu se ženou dotáhl do konce pár větších akcí (Romská žena roku, pěvecké soutěže, hraje v kapele), ale rozhodně není typ pro kontinuální činnost s dětmi. Není schopen dodržet termíny a domluvené časy. Prostě se najednou objeví. Občas se něco snaží rozjet i u mě v klubu, ale je to vždy to samé. Přijde, má velký plán na půl roku a po dvou třech setkáních s akcí končí.

Je mi líto, že někdo z radnice nezkusí zmapovat terén a nevyužije stávajících zdrojů. Do Podsklepena chodí značná část karlínských dětí. Vedení DDM se už poměrně smířilo se stavem, že Podsklepeno funguje jako nízkoprahový klub, myslím, že z toho začíná mít i profit. Děti nedělají v baráku takový binčes co dříve, jsou klidnější i na akcích pro veřejnost, příp. si nechají snadněji domluvit. Nemám obavu z toho, že budeme mít „konkurenci“, stálejší odliv dětí uvítám. Je mi líto peněz, které se Podsklepenu nedostávají a jinde dost možná proletí komínem.

Každopádně Sabina má v Podsklepenu smůlu.

Úterý 16. dubna

Dnes je první opravdu teplý den, děti zatím nechodí. Sedím na dvorku, užívám si slunce.

Trochu jsem doufal, že po přestěhování do Libčic se vrátí život do normálních kolejí, ale vše je stále hektické, pořád někde něco přihlašujeme, odhlašujeme, přerovnávané krabice, stěhujeme kusy nábytku z pokoje do pokoje. Žena je mírně depresivní, ale čekal jsem to horší. Dcery, aspoň mám ten dojem, tu změnu snáší nejlépe. Nebo cítí naši vyčerpanost a intuitivně se rozhodly nedělat potíže.

Do tří hodin se schází celá partička. Blíží se karaoke, rozhodl jsem se udělat reklamu na vstupní mříž do ulice. Beru do rukou barvy a do pěti minut mám okolo sebe houf pomocníků. Rozdělili jsme si jednotlivá písmena, každý výtvarně zpracovává to své na čtvrtce papíru. Obzvlášť šikovná je Kiki. Na jedné straně se pouští do infantilních motivů, nebo obkresluje fotky, ale při práci s větší plochou a barvou ukazuje netušené možnosti. Snažím se ji motivovat k další práci. Chvilí spolu mluvíme, pak ale musí na cigáro. Po návratu se pouští do další malovací akce. Během malování přichází Bengas, za nimi se táhne asi patnáct děcek přibližně do dvaceti let. Moje parta je trochu nervózní a postupně se vytrácí. Vrací se až po zkoušce a vyjadřuje ostrý nesouhlas se zkoušením Bengasu a možností vstupu Žižkovákům. Je to jejich klub. Mám ostrou námitku, že klub je otevřený pro všechny, za sebe nemám problém ani s barvou pleti ani s místem bydliště. Říkají tedy, že chtějí zkoušet na podiu v ten samý čas, co Bengas. Mám další námitku. Za těch několik měsíců naší známosti vzniklo v Podsklepenu už bezpočet kapel, ale žádná se neudržela déle než jednu zkoušku, o časových domluvách ani nehovořím. Bengas slíbili, že začnou hrát od čtyř a scházejí se už od tří, aby měli vše nachystané. Až toho samého dosáhnou oni v rámci jiného dne, než kdy zkouší Bengas, povedeme debatu na toto téma dál.

O půl hodiny později, ne v souvislosti s naší debatou, ale v rámci blbnutí, rozbila Kikina a Julin stůl. Není drahý (200 Kč), navrhuji, že bude nejlehčí opatřit v Ikei nový. Oba viníci se k problému staví laxně, žádám oba, ať odejdou pryč a vrátí se i se stolem, nebo s penězi. Do té doby mají zákaz vstupu. Kiki žadoní, ať můžou zůstat, že to určitě zaplatí. Ptám se Julina, jestli souhlasí. Julin vypadá, že se ho to vůbec netýká a neurčitě přikyvuje hlavou.

Středa 17. dubna

Bruno šel s klukama za podnikovým grafikem, dělali spolu na plakátu na diskotéku. Vrátili se zcela zmořeni, myslím, že grafik musel vypadat stejně. Důležité je, že plakát je na světě!

Přibližně hodinu před zavíračkou se objevili dva kluci, co umějí jakž takž hrát. Chvíli si hráli pro sebe, za chvíli u nich byla většina dětí a zpívala s nimi. Bylo to moc příjemné odpoledne.

Čtvrtek 18. dubna

Přišla Kiki, že nemá peníze na stůl, jestli je může přinést příští týden. Potěšilo mě, že za mnou přišla sama a nesnaží se z toho vyvléknout. Souhlasím. Julin nikde.

Díváme se na film Bastardi, kde má menší roli i Anička. Anička už je v klubu zavedený dobrovolník, což znamená, že může za bar a nechávám jí v rukou klub, když potřebuji něco rychle vyřídit. Její funkce vzbuzuje lehkou závist, ale respekt zároveň. Jsem rád, když tu je.

Pohodové odpoledne narušuje jediný fakt. Ztratily se dva mikrofony. Podezírám Žižkováky. Škoda činí pět tisíc korun.

Pátek 19. dubna

Nespalo se mi dobře. Přemýšlel jsem, kde vezmu pět tisíc na mikrofony, v případě, že nechci svým vlastním dětem odepřít prázdniny. Pak jsem přemýšlel, kde vzít peníze na dokončení bytu. Pak jsem přemýšlel, jestli bych neměl změnit zaměstnání.

Přišel jsem do práce a šel na předem domluvené setkání s šéfovou. Mikrofony vzala ona. Nechal jsem je na baru a ona mě chtěla vytrestat za moji lehkovážnost. Podle jejího výrazu jsem vytušil, že jsem si měl posypat hlavu popelem, ale měl jsem takovou radost, že jsem se musel smát. Ještě vtipnější byla příhoda, kterou mi vyprávěla poté.

V Karlínském Spekttru připravujeme Den dětí.

Jedná se o akci ve velkém stylu s opravdu velkým rozpočtem (reklama na lavičkách, billboardy, spolupráce s radnicí a místními sdruženími, v týmu desítky realizujících lidí). Je proto logické, že vše je sledované ze všech stran.

Letošní ročník je inspirovaný filmem Karlík a továrna na čokoládu.

Název pro Den dětí jsme změnili na „Karlín a továrna čokoládu“.

Během příprav se nechala slyšet jedna paní ze spolupracujícího sdružení, jestli si s tím názvem neděláme srandu.

Nikdo nechápal, o čem mluví, dokud neřekla, že „čokoláda“ je v Karlíně slangové označení pro Romy.

Akce se tedy bude jmenovat Karlín a továrna na dobroty. Cha.

Úterý 23. dubna

Kiky peníze nedonesla, ale situaci chce řešit. Domlouváme se na brigádě. Od správce jsem si půjčil hrábě a lopatu a nechal ji uklidit dvorek, který byl opravdu v žalostném stavu. Strávila tam asi hodinu těžké práce. Tu a tam jí někdo pomohl, dlužno dodat, že víc slovně, než fyzicky. Později se objevil Julin a řekl, že by si to také raději odpracoval. Souhlasím, jen teď není žádná práce.

Další část odpoledne děcka strávila na facebooku rozesíláním pozvánek na Karaoke party, které šéfuje Anička.

Podvečer byl ve znamení malování. Nakoupil jsem velké formáty a šel s Kikinou malovat na ulici. Jediné zadání bylo, pracovat pouze rukama, bez použití štětců. Tvořili jsme, a jak okolo nás chodily děti, přidávaly se a nechali na našich malbách otisky svých rukou a nohou.

Během dne se stavil Robert Kluk, že u nás chce taky zkoušet, dělal by nějaký projekt s dětmi. Trochu politikařím. Chci mít informace o jeho zkušebně a zároveň vidět, jakým způsobem bude s dětmi pracovat. Hlavně proto kývnu na souhlas. Jakmile souhlasím, začne verbovat děti do nějaké soutěže. Kromě jiných se ptá Natálky, jediné bílé holky z klubu, jestli je cigánka, nebo co? Říká, že je světská. Kluk říká, že to je v pohodě a může se také zúčastnit.

Čtvrtek 25. dubna

Schůzka se Stromem. Chceme spolupracovat na čarodějnicích. Nic velkého, lehce zevlovací den na čarodějnické téma.

Karaoke party. Celý den se táhne, všichni čekáme na půl šestou, kdy má Karaoke party začít. Moderování se chopí Anička s Ríšou. Nikdo nechce jít jako první, stud prolomí Julin a Bruno. Jejich show je natolik dobrá, že po nich si už netroufá vůbec nikdo. Nakonec někdo ukecává Verču. Verča stojí na podiu a vůbec jí to nejde. Nechává vypnout hudbu. Jde do nejtemnějšího kouta, opře se o zeď a skříň a začne zpívat.

Bez hudby, úplně sama. Dozpívá a ozve mohutný potlesk. Verča je úplně roztřesená a odchází na cigáro, ostatní jdou za ní.

Mezitím kluci hledají, na co budou rapovat. Moc jim to nejde a program lehce zadržává. V závěru Anička všechny nahání na podium na společné zpívání písničky O happy day. Verča s Julinem zpívají sóla na mikrofon. Julin si užívá podium, Verča sedí stranou od ostatních na kombu, ale zpívá výborně.

Mám slzy v očích.

Po písničce Anička vyhláší hlasování o mistra dnešního karaoke. Volnou útratu na baru v hodnotě padesáti korun získávají Julin a Bruno a hned si kupují colu.

Byl to dobrý den.

Úterý 30. dubna

Čarodějnice. Podle plánu se jedná o zevlíci odpoledne. V klubu hrají Bengas, holky ze Stromu přinesly čarodějnické omalovánky, děcka malují.

Přichází i „bílá“ maminka s třemi dětmi, která nemohla z časových a dopravních důvodů na oficiální čarodějnice s Karlínským Spektrem na Libeňský ostrov a všimla si malého upozornění na čarodějnice v klubu. Evidentně nevěděla, co jí čeká, ale nevzdává to a zůstává s námi. Starší dvě děti se trochu ostýchají, mladší se během pár minut včleňuje mezi moje prťouse a lítá s nimi po klubu i po dvorku. Výhodou je, že moje starší děcka nemají s prckama vážný problém. Jsou zvyklé, že se mezi nimi batolí, a i když si jich moc nevšímají, tak dokážou zasáhnout, když malým hrozí nebezpečí.

Moc nám nevyšly buřty. Původně jsem chtěl udělat malý ohýnek v zavařovacím hrnci, pak jsme to zjemnili na gril a ten jsme vzhledem k neuvěřitelným teplotním rekordům a vyměnili za plotýnku. Plotýnka však začala vyhazovat pojistky, tak pečeme buřty v troubě.

V závěru dne jsme vymalované čarodějnice se zařikáváním spálili nad plechem na pečení, snědli buřty a poté jsme na zhasnutém pódiu vyvolávali duchy.

Bohužel se to neobešlo bez vyhození tří kluků, kteří vyvolávání kazili, ale ani to nám neubralo na dobré náladě.

Děti šly domů. Se Sabinou a její kolegyní máme závěrečné posezení na dvorku. Povídáme o dětech. Není tak důležité, o čem mluvíme, ale to, že spolu mluvíme. Rozebíráme úspěchy a problémy, bolesti, které nás v souvislosti s naší prací tíží. Fakt,

že s někým mluvím o dětech, se kterými pracuji, a ten člověk je zná, je úžasný a bolestný zároveň. Cítím, jak jsem v klubu osamělý. Je zde sice Anička, tu a tam nějaká brigádnice, ale i přesto se zde cítím nesmírně osamělý. Ostatním kolegům z Karlínského Spektra o činnosti v klubu vyprávím, ale tohle sdílení má jinou kvalitu.

Úterý 7. května

Mluvím s mladým zpěvákem z Bengasu. Vyhodili ho ze školy. Moc to neřeší, chce hlavně zpívat, dělá i vlastní písničky. Je dobré, že může zpívat u nás. Jednou týdně musí na zkoušku, formují ho ostřílení chlapi, co hráli i po světě. Snad mu to k něčemu bude. Škola by mu v jeho současném rozpoložení asi o moc víc nenabídla.

Čtvrtek 9. května

Diskotéka. Velkolepá party, přišlo přes čtyřicet lidí, dokonce i pár rodičů s prťousama a jeden dědeček. Zpočátku klasická nervozita, všichni sedí a koukají, několik rozjížděčů se chopí prolomení bariér, za chvíli tancuje většina lidí. Starší kluci se pouštějí do battlů (vstoupení do kruhu, předvedení zajímavých kousků), mladší je v přítomnosti napodobují. Nikolas tanečnický povzbuzuje do mikrofonu, já sundávám ze stolu dvě malé tanečnice. Kluci vydělali šest set korun, dáváme je do pokladny, až ještě něco přibude, koupíme něco do klubu.

Večer se za mnou stavuje Y. Už delší dobu pracujeme na vztahu, dnes mi svěřuje svá tajemství. Toho času je v podmínce. Jedna z jeho údajných živnostní je informování policie. Teď se dostal mezi mlýnské kameny. Stojí na prahu nějaké velké akce, policie na něj tlačí kvůli výsledkům, banda, na kterou donáščí má dlouhé prsty, hrozí prozrazení, možná bude muset na pár měsíců až let zmizet, protože začíná jít o krk. Půjde asi do ciziny. Kdyby se delší dobu neobjevil, tak si to nemám brát osobně. Ptám se ho co dál, jak chce jinde fungovat. Neví, umí jazyky, tak se snad nějak protluče. Moc mu nevěřím. Spustí na mě anglicky, zvolna přechází do francouzštiny, hraje si na moderátora, oba se musíme smát. Škoda té podmínky a jeho drogové závislosti. Byl by mohl mít dobrý život.

Úterý 14. května

Potkávám se s klukama v tramvaji. Hned mě zdraví, jdou za mnou. Pokecáme a běžím do práce. Vzpomínám si na obdobnou scénu pár měsíců nazpět. Věděli jsme o sobě, ale dělali, že o sobě nevíme. Vtipné.

Středa 15. května

Dlouho nepřišel X. Chodí pryč do jiného klubu. Podsklepeno je trapné, furt nějaká pravidla a pruzení.

S Kikinou se domlouvám na dalších brigádách, tentokrát, aby si vydělala na barvy na velká plátna.

Snažím se intenzivněji pracovat s vybranými dětmi. Jedním z nich je právě Kikina a malování, pak Julin, Bruno a spol., jedním z dlouhodobých projektů je negramotný Fanda. Bůh mu nenadělil příliš rozumu, ale dost na to, aby dokázal využívat své okolí. Neustále někoho úkoluje, zejména pro práci počítačem. Tlačím ho k tomu, aby se osamostatnil. Na papír mu píše jednotlivá písmena a nechávám ho, ať je hledá na klávesnici, přihlašuje se sám na facebook, čtu mu zprávy a ručně předepisují odpovědi, které mi diktuje. Ty pak zase přepisuje. Trochu se to lepší, ale opravdu jen zvolna. Často s ním ztrácím trpělivost.

Čtvrtek 16. května

Pro Julina jsem vymyslel brigádu za rozbitý stůl. Rozřeže a napytluje zbylé větve z vánočních dílen, které hnijí na konci dvorku. Zrovna prší, ale až na to bude počasí, má přijít v oblečení, které může smazat. Julin souhlasí.

Kromě toho Julinovi a Kikině dávám tři stovky, ať dojedou pro nový stůl do Ikea. Říkám si, že to bude zkouška naší důvěry, která mě v negativním případě finančně nezruinuje.

Úterý 21. května

Hned po otevření přicházejí slečna U s Naty, furt se hihňají.

U se ptá, jestli mi může „něco“ říct a jestli jí můžu pomoci. Říkám, že to zjistím poté, co mi „něco“ řekne. Na to mi odpoví, že mi „to“ říci nemůže. Říkám, že je to jenom na ní.

Chce po mě slib, že „to“ nikomu neřeknu. Říkám, ať si to promyslí, jestli „to“ bude něco velkého, budu mít třeba ohlašovací povinnost.

Holky se pořád chichotají, ale za tím smíchem cítím naléhavou potřebu sdělit mi velké tajemství. Navrhuji zahrát si hru na to, že jsem slyšela, co se stalo jedné holce a co já na to.

Vyšlo z toho, že U je ve svých čtrnácti letech pravděpodobně těhotná, protože ji znásilnil kluk. Holky se opět smějí, U trochu víc rozpačitě.

Přichází další děti, žádám je, ať přijdou později.

Říkám, že jsem zmatený. Jedná se o vážnou věc a holky se při tom stále smějí. Chci vědět, jak to tedy je. Je pravda, že čeká dítě a že byla znásilněna?

Říká, že neví. Snažím se převést hovor ke konkrétním faktům. Zda měla s někým sex, který nechtěla a následkem toho čeká dítě? Opravdu neví, možná že jo, stalo se to včera.

Pro jistotu se ptám, jak to bylo přesně s tím sexem.

Pomaličku se dobíráme k průběhu večera. Byla s klukem, líbali se, ona ho trochu provokovala, nějak se stalo, že se oba svlékli a kluk do ní chtěl vniknout. U byla proti, maličko se to zvrhlo ve rvačku. Neví, jestli došlo k pohlavnímu styku, protože všechno bylo dost zmatené. Před tím ještě takhle daleko nikdy nezašla, tak nemá srovnání. Nakonec od něj odešla pryč.

Říkám, že jsem u toho nebyl, a tak to nemůžu úplně posoudit, ale z toho co popisuje, si myslím, že k pohlavnímu styku nedošlo, a nejspíš že nebude ani těhotná. Nastiňuji jí, že vzhledem k jejímu věku by z toho, co se stalo, mohl být problém. Připomíná mi, že je to povídání o tom, co slyšela o jedné holce. Ptám se, co k tomu klukovi ta holka cítí. Říká, že ho má ráda a nechce mu ublížit, ale „tohle“ taky ještě nechce. Nabízím jí, ať si dá čas na rozmyšlenou. Kdyby toho sedmnáctiletého chlapce udala, tak to pro něj nebude dobré. Říká, že to promyslí.

Do klubu přichází kluci. S U na sebe mrkneme, U přikývne, pozvu kluky dál. Během odpoledne se všichni dostávají do „dobré“ nálady. U kluky provokuje, ti ji honí, a pak ji „ze srandy“ trochu mlátí. Nechávám to běžet. Bitka se vyostřuje. U klukům nevybíravě nadává, ti do ní buší. Zasahuji a bitku ukončuji. Kluci mají vyhazov na jednu hodinu, U může zůstat. Kluci jsou načurení. U přeci provokovala! Nakonec ale odchází.

U je nesvá. Ptám se jí, jestli může popsat, co se právě stalo. Říká, že jsem právě vyhodil kluky. Ptám se jí na důvody. Protože ji mlátili. Povzbuzuji k pokračování. Mlátili ji, protože je vyprovokovala. Nemyslela to tak a tohle nechtěla. Je jí teď trochu trapně. Pomalu docházíme k paralele z včerejší noci.

Jdu ven, kluci jsou na dvorku. Jsou naštvaní. Říkám, že vím, že je U provokovala, ale i přesto neměli právo ji mlátit. Bruno říká, ať to neřeším, že to bude v pohodě. Doufám, říkám si pro sebe, a vracím se do klubu.

Středa 22. května

Stavil se táta od Kikiny, domlouvali jsme se na Kikinině brigádě za barvy a papíry. Julin se od převzetí peněz na stůl neobjevil. Stůl také ne.

S dětma zevlujeme. Pár děcek chtělo hrát na nástroje, zbytek je přehlasoval, že chce klid.

Sabina psala sms, že vyhodila Bruna s Davidem kvůli agresivnímu chování.

U nebude v případě se sedmnáctiletým chlapcem podnikat další kroky, ale je prý ráda, že se má na koho obrátit.

Je líné střeďeční odpoledne.

Čtvrtek 24. května

Můj sen o sboru padá. Po Kocourovi z Bengasu, který se k vedení nabídl, ale nakonec neměl čas, přišla druhá naděje v podobě romské dvojice muzikantů přímo z Karlína. Nabídl jsem jim zkušebnu na jedno dopoledne týdně zdarma výměnou za hodinu s dětmi při vedení sboru. Souhlasili. Bohužel, zpěvačce umřel děda a ona teď musí držet třítýdenní tryznu. S koncem tryzny budou pomalu začínat prázdniny a klub bude zavřený. Ach jo.

Pondělí 27. května

Dopoledne odbíhám z kanceláře pro něco do klubu a nacházím nový smontovaný stůl! Jdu se zeptat na vrátnici, jak k tomu došlo. V neděli se tu prý objevila banda „těch mojich“ a přinesla stůl. V obálce mám paragon a zbytek peněz.

Úterý 28. května

Dnešní den je ve znamení práce. Vyrábím dřevěnou atrakci na den dětí. Nařezal jsem pár prken, teď je brousím a zítra je natru. Bude z toho jakýsi katapult na bombóny. Přichází devítiletý Dominik, chce pomáhat. Dávám mu brusku a brousíme oba. Pravidelně se střídáme, tu a tam půjčíme brusku i někomu dalšímu. Dominik vypráví o tátovi. Je prý hodně manuálně zručný, doma dělají pořád něco na bytě, bere fušky i od dalších lidí.

V pozdním odpoledni přichází Julin. Děkuji mu za nový stůl a oznamuji, že právě dnes je ideální den na to, aby si svůj dluh odpracoval. Je překvapený, myslel, že to odčinil už samotným nákupem, ale nakonec souhlasí. Bere si ode mě ruční pilku, nůžky na drát

a vyrazí směrem k hromadě větví. Po půl hodině z hromady nebylo skoro nic. Šel jsem s ním a musel uznat, že s vybavením co má, se jedná o práci na několik dlouhých dnů. Nabídl jsem mu elektrickou pilu – mafla. Pily se bál a já se bál trochu o Julina, tak jsem mu nabídl pomoc. Julin bude držet mafla jako cirkulárku a pouštět ho, já budu řezat. Společně pak nařezané větve napytlujeme. I přes mechanizaci se jedná o úmornou a špinavou práci, ale po hodině už jsou větve napytlované a připravené na odvoz. Jsem rád, že jsme na tom nakonec dělali spolu. Jsme si rozhodně blíží, než kdy jindy.

S mladým zpěvákem z Bengasu se domlouvám, že zkusí vést můj vysněný sbor. Domluva proběhla ve čtyři hodiny. Informaci o domluvě vypouštím o pět minut později mezi děti v klubu, odtud se přenáší do parku a z parku prolétá Karlínem. V půl páté se objevuje našťvaný Bruno a pár dalších kluků. Dost na tom, že musí trpět v klubu Žižkováky v úterý, ale teď se tu bude ten machírek z Bengasu roztahovat i ve čtvrtek. To už prej vážně přeháním. Nevím co říct, tak nic neříkám a pouze se usmívám. Bruno našťvaně odchází.

Středa 29. května

Den dětí se blíží. Pokračuji s katapultem. Přišel Dominik, vrtáme a šroubujeme, pomáhají i další přítomná děcka. Po otestování se pouštíme do povrchové úpravy. Kiki si chce vzít na paškál závěrečné výtvarné ztvárnění celého katapultu. Vysvětluji jí k čemu to přesně bude a jaká je vize. Karlín a továrna na dobroty, malé děti, takže potřebujeme nějaké odpovídající zpracování, bonbónky, srdíčka a tak. Kikina se pustila do díla. Srdíčka jsou. Kromě srdíček je katapult celý popsán jmény kamarádů. Ať děti na dni dětí vědí, kde katapult vznikl a zač je toho loket. Proč ne.

Změna názvu dnu Děti na „Karlín a továrna dobroty“ má vtípnou dohru. Poté co se objevila oficiální grafika na plakátech, lavičkách a billboardech jsme dozvěděli, že slovo „dobroty“ znamená v Karlíně ve slangu „drogy“. Cha, cha.

Před koncem klubu si Julin a Kateřina půjčili mikrony. Pouštěli si do sluchátek podklady a na mikrofony zpívaly duety. Bylo to fakt dobré. David, který s Kačkou chodí, si Julina nedůvěřivě měřil. Ještě že Julin chodí s Aničkou.

Reflexe

Projíždím si zápisky a přemýšlím, co všechno se událo. V minulé reflexi jsem zmiňoval, že se mi děti dostaly pod kůži. Když se na náš vztah podívám jako pozorovatel, vidím v našem fungování model širší rodiny. Nemyslím si, že bych dětem suploval rodiče, mé označení „strejda“, je docela výstižné. Děti se u mě scházejí a někdy přicházejí za mnou. Já se dívám, jak se jim v životě daří, když to jde, snažím se jim pomoci. Je mi

líto, když to nejde, ale nestůňu z toho, jako u vlastních dětí. Přemýšlím, zda toto může být podstatou otevřeného klubu.

Sobota 1. června

Den dětí. Akce se má konat venku. Podium stojí, já pomáhám zvukařovi, zbytek Karlínského Spektra zdobí park a roznáší atrakce. Obloha je temná, zvukař remcá, že by akci přesunul do baráku. Popravdě není sám. Začíná poprchávat. Za chvíli se schováváme před průtrží mračen. Dekorace bere za své, snažíme se zachránit, co se dá. Během hodiny je vše přenesené do baráku.

Neděle 2. června

Odpoledne zapínám mobil, mám tři ztracené hovory od šéfové. Volám. Všichni jsou v Karlíně, je povodňová pohotovost, suterén a přízemí se stěhuje do pater. Doma televizi nemáme a na internet jsem se od včerejška nepodíval. Jediné, čeho jsem si všiml, že za okny prší.

Běžím na vlak a jedu do práce. Trasa vede okolo Vltavy. Z okýnka sleduji neuvěřitelnou spoustu vody. Dojíždím do Prahy. Dovídám se, že náš vlak projel jako jeden z posledních, trať se uzavírá. Kralupy jsou pod vodou, Praha je zatím v pohodě, schytalo to jen pár sklepů. Podsklepeno je totálně vyklizené. Vzhledem k tomu, že se nemám jak dostat domů, zůstávám v Karlíně na hlídce přes noc. Generální ředitel mě přihlásil k sms odběru aktualit od povodňového štábu, mám za úkol vytopit přízemí, tj. i Podsklepeno naší vodou v případě, že povolí hráze.

Je noc. Vzal jsem si deštník a sedím na dvorku. Počítám dny. Podsklepenu končí provoz v půlce června. Uvědomuji si, že ať to hráze přežijí nebo ne, Podsklepeno tenhle školní rok končí. Měl jsem naplánované asi tři větší akce a závěrečnou diskotéku s dětmi. Mám rozporuplné pocity. Je mi trochu líto, že už to nedotáhneme, na druhou stranu cítím úlevu, že je pro letošek konec.

Čtvrtek 7. listopadu

Ve svém životě jsem udělal radikální změnu. V práci jsem jen na poloviční úvazek, na zbytek úvazku jsem se stal mužem v domácnosti.

Z toho důvodu se proměnil i klubový život. Pro romská děcka jsem nechal otevřené dva dny v týdnu od dvou pěti. Ve čtvrtek jsem s nimi já, pokud nejsem zrovna ve škole, na zbytek jsem našel mladou brigádnici, studentku romistiky. Vypadá, že si s dětmi

rozumí. Návštěvníky jsou teď převážně náctiletí, v jednom dni jich přijde okolo patnácti, celkem jich evidují asi čtyřicet.

Začal jsem opět pracovat i s neromskými dětmi. Asi jsem si potřeboval dokázat, že jsem ještě stále pedagog, v klubu si připadám víc jako pozorovatel událostí, do kterých občas zasáhnu.

Život v klubu je teď pohodový, občas si říkám, že až příliš.

Anička začala pracovat jako dobrovolnice, dělá cosi u nechtěných novorozenců. Základní školu stále nedokončila. Bude jí sedmnáct, stále chodí s Julinem. David dal dohromady partu, chtěl založit kapelu. Jednalo se o historický počin, kdy jsem se rozhodl romským dětem svěřit zkušebnu bez dozoru. Kladl jsem jim na srdce, že jsou v Podsklepenu za svůj rod v tomto věku průkopníci, tak to nesmí pokazit. Kapela bohužel nikdy nezačala hrát. Stále chodí s Kačkou.

S negramotným Fandou mám problém. Jeho manipulační tendence se věkem nemírní, je stále dotěrnější a vzbuzuje ve mně mé dobře utajované agresivní sklony. Žádal jsem brigádnici, ať pokračuje v mém úsilí a vede ho k samostatnosti. Já s ním příliš často ztrácím trpělivost.

Kikina přestala malovat. Chce tančit.

Y, který se se mnou přišel rozloučit, se už neobjevil.

X se také neobjevil, David se od něj odpojil, kamarádi teď s Brunem. Jsem rád. Problémy sice dělají taky, ale není to tak dramatické. Vynechám-li fakt, že oba mají zákaz do Stromu, kde rozmlátili stoly.

Veronika stále odmítá zpívat před lidmi. Občas si něco zkusí sama na mikrofon. Richardovi bude osmnáct let, vypadá to, že letos dokončí základní školu a půjde se konečně učit lakýrníkem.

Románek, malý geniální muzikant, opustil ve druhé třídě základní školu a šel na praktickou. Mluvil jsem s jeho bývalými spolužáky, prý mu moc nešla čeština a matika. Pak také říkali, že si o přestávce hrál na různá zvířata a hrozně přitom řval. Prý to byla sranda. Taky byla sranda, jak hrál na klavír, dokázal zahrát všechno. Na památku jim nechal v lavici plakát s kapelou jeho táty, kde občas sám účinkuje. Já mohu říci jen to, že Roman je poměrně bystré a chápavé dítě, ale asi to s ním nebude lehké. Když jsem se zeptal Romana, jak se mu líbí v nové škole, nebyl zcela nadšený. Když chce malovat něco podle sebe, dostane pětku. Radši tedy maluje podle toho, co

mu učitelka řekne. Vlastně je to takové celé přísnější, dost na nás řvou, dodává. Učitelky z nové školy neznám, nechci to posuzovat

Když jsem u těch výsledků, nemohu zapomenout na Mae, které je pět let. Dnes si kreslila, stále se nedostala přes tříletou kresbu, má problém už v samotném držení tužky. V jiných ohledech mi přijde naprosto v normě, např. sociálně je vzhledem k svému věku naprosto vyzrálá, ale je vidět, že v dovednostech, které by jí usnadnily vstup do školy, není zrovna dvakrát podporovaná. Asi koupím tříhranné pastelky.

Strom vyhodili kvůli problémům s nájemníky z dalších prostor, ale získali nové prostory o dvě zastávky tramvaje dál s vlastním vchodem z ulice a mimo byty. Dobře pro ně, jen už se nebudeme moc vídat.

4.4 Výsledky

Tato kapitola představí zhodnocení deníkových záznamů práce klubu v několika rovinách. První se měří úspěšnost klubu prostřednictvím zájmu klientů o klub (docházky). Další rovinou jsou východiska práce otevřeného klubu. Jedná se o východiska, která se osvědčila při práci v otevřeném klubu, ale jejichž platnost lze převést i do dalších pedagogických činností. Jsou proto koncipována do několika kategorií, které se ukázaly jako určující pro popis a analýzu práce otevřeného klubu v jeho roční činnosti.

4.4.1. Výsledky práce klubu měřeno očima „docházky klientů“

Klub Podsklepeno ve školním roce 2012 – 2013 evidoval přibližně sto dětí, většinu tvořily romské děti.

Opakovaně chodilo do klubu přes třicet dětí.

Měsíční vývoj návštěvnosti byl v říjnu 38 návštěv, v listopadu 63 návštěv, v prosinci 68 návštěv, v lednu 183 návštěv, v únoru přibližně 180 návštěv (chybí statistika), v březnu 175 návštěv, v dubnu 255 návštěv a v květnu 264 návštěv. Celkem klub zaznamenal 1158 návštěv. Stav se navyšoval přidáváním dnů vymezených pro otevřený klub, silný nárůst souvisí s příchodem kapely Bengas a přílivem dětí ze Žižkova.

Vzhledem k počátečním zmatkům není v období říjen – prosinec statistika zcela přesná, uvedená čísla představují minimální počet návštěv, reálný stav bude vyšší. Ideální stav se jeví 15 návštěv denně na dva pedagogy, což při dvanácti pracovních dnech v měsíci představuje 180 návštěv.

V posledních měsících fungování měl klub otevřeno tři dny v týdnu. V úterý od 14 do 22 hodin, ve středu od 14 do 16.30, ve čtvrtek od 14 do 22 hodin.

Deník, který sleduje činnost klubu a jeho vývoj, zaznamenal období říjen 2012 – únor 2013 formou vzpomínek, vždy po jednotlivých měsících. Poté následuje období únor 2013 – listopad 2013, který má podobu deníkových záznamů. Obsahuje zápisy z 36 dní, kdy klub pracoval.

4.4.2. Východiska práce v otevřeném klubu

Čtenář, který očekává cokoli nového a převratného, bude pravděpodobně zklamán. Během svého působení v klubu jsem nic převratného neobjevil. Při zpětném zkoumání vlastních zápisků jsem spatřil pouze to, na co jsem přišel už mnohokrát, a později na to samé ve své pedagogické pýše, která říkala, že už mám všechno „zmáklé“, znovu zapomněl. Jedná se o východiska, která se osvědčila při práci v otevřeném klubu, ale jejichž platnost lze převést i do dalších pedagogických činností.

Základem práce s dítětem je funkční vztah. Vztah, který lze budovat a udržovat zdánlivě jednoduchým mechanismem – tvorbou společných pozitivních zážitků. Z nich pramení oboustranná důvěra. Díky společným zážitkům si dítě uvědomuje svou vlastní cenu. Poslední jmenované se projevuje v jeho chování vůči sobě, svému životu, budoucnosti i ostatním lidem.

Východiska jsou proto koncipována do několika kategorií, které se ukázaly jako určující pro popis a analýzu práce otevřeného klubu v jeho roční činnosti. Každá z kategorií bude popsána teoreticky, i vzhledem ke konkrétní realitě klubu. Jedná se o témata: vztah, společné zážitky (činnost klubu), důvěra, vědomí vlastní ceny a víra v dítě.

4.4.2a Vztah

Zkusme si představit situaci, kdy uspořádáme třídní sraz základní školy po deseti letech. Na co se bude nejvíce vzpomínat? Na učivo? Na prvoky, trojčlenku a vyjmenovaná slova? Nebo na to, který učitel byl pro nás významný a který nám ze života udělal peklo? I bez statistických dat si dovolím říci, že budeme vzpomínat na vztahy. Vztahy mezi spolužáky a vztahy mezi žáky a učiteli.

Je zřejmé, že vztah je elementárním stavebním prvkem celé pedagogické práce. Dobře založený vztah vede dítě nevědomky k přesvědčení, že ten člověk, který pořád něco povídá, to skutečně myslí pro jeho dobro, a neříká tolik slov jen proto, že je za to placený. Že mu může a chce důvěřovat.

V případě Podsklepena začal můj vztah s dětmi vysloveně špatně. Dostali jsme se k sobě bez oboustranného zájmu. Já nechtěl je, oni nechtěly mě, spojoval nás prostor, o který jsme spolu bojovali. Má ochota vstupovat do vztahu byla dána čistě pragmatickými důvody. Obával jsem se o vybavení klubu. Vymezil jsem se do roviny dozorce. Když pročítám své deníkové zápisky, mohu poměrně přesně určit, kdy jsem začal pozici dozorce opouštět. Bylo to ve chvíli, kdy nás s dětmi propojily společné zážitky. V tu chvíli jsme vstupovali do vzájemného vztahu.

4.4.2b Společné zážitky

V běžném vyučovacím procesu nezbyvá pro společné zážitky příliš času, rámcově se předpokládá, že společným zážitkem bude samotná výuka. Z dob, kdy jsem „učil“, nejraději vzpomínám na výjezdové akce a projektová vyučování. Při projektech sice skupinky pracovaly samostatně, ale i přesto se jednalo o společný zážitek. Jednotlivé skupinky jsem projektem prováděl, konzultovali jsme spolu další kroky, vyhodnocovali dílčí úspěchy a neúspěchy a vedli dílo k určitému závěru. Byli jsme v tom „spolu“. Výjezdové akce by vydaly o společných zážitcích na samostatnou knihu.

V rámci otevřeného klubu je to se společnými zážitky obtížnější. Děti do klubu přicházejí více za vrstevníky, než za pedagogem. Rozhodně neočekávají, že je pedagog v otevřeném klubu bude provádět vzdělávacím či výchovným procesem. Přišly

„pobejt“. Samotný věk klientů „nicnedělání“ přímo indikuje. Rodiče takto starých dětí bez rozdílu národnosti si stěžují na to, že děti opouští své oblíbené zájmy a jenom se „poflakují“.

K ukrácení času v klubu slouží základní vybavení, což je počítač, fotbálek a různé další hry.

Pro pedagoga může být přidání se ke klubovým kratochvílím prvotním prostředkem, jak se k dítěti přiblížit. Musí však mít na zřeteli, že skutečné zážitky, které vedou k přátelství, se dějí mimo klub, tam, kam on ze své pozice pedagoga nemá právo vstupovat.

V případě, že chce pedagog s dítětem vytvořit hlubší vztah, na jehož základě bude schopný ovlivňovat některé jeho postoje, musí vytvářet zážitky, které sice vedou k pedagogickému cíli, ale dítě je vnímá spíše jako práci na společném projektu, na kterém pracují téměř rovnocenně.

Chvála a Trapková popisují terapeutický vztah jako rovnoprávný, ale ne symetrický. Tato myšlenka popisuje i vztah pedagogický (Chvála a Trapková, 2009). S pomocí společných zážitků se naše vztahy začaly jevit jako rovnoprávné. Pod slovem rovnoprávné si představuji zejména oboustranný respekt založený na důvěře. Asymetričnost vztahu spatřuji v tom, že i přes zdánlivou rovnoprávnost ve vtazích, já nadále zůstávám tím, kdo za chod klubu odpovídá, a klienti o tom vědí. Tomuto stavu odpovídá citace jednoho z klientů: „Já bych to udělal takhle, ale poslední slovo je tvoje. Ty jsi tady šéf.“

V Podsklepení bylo zážitků dost. Společných zážitků, které by nás dovedly ke sblížení, výrazně méně.

Například s Julinem jsme se začali sblížovat koncem listopadu, ve chvíli, kdy jsme začali připravovat koncert. Jeho realizace pro nás byla významným počínem, ale skutečný zlom přišel na konci května, kdy jsme spolu likvidovali větve ze zimy. Nejen, že se srovnal dluh za rozbitý stůl, došlo zároveň ke srovnání našeho vztahu. S Aničkou nastal bodový zlom ve chvíli, kdy spolu s ostatními přinesla odcizený mobil.

Viděl jsem, že ji ostatní děti respektují a vložil do ní důvěru a očekávání. Poté jsme spolu připravovali karaoke party, pomáhala mi i na dalších neklubových akcích. S Fabiem jsme prolomili ledy natáčením společného filmu už v půlce listopadu, náš vztah postupoval prací na jeho podnikatelských vizích. Při porušení pravidel, za které jsem ho vyhodil z klubu, reflektoval situaci slovy: „Myslel jsem, že jsme přátelé“.

S Brunem docházelo ke sblížení během ledna, ale více jsme se k sobě přiblížili až začátkem dubna při plánování diskotéky.

Během těchto činností často vznikl prostor na další povídání a vzájemné poznávání. S těmito a několika dalšími lidmi jsme založili vztah, který, v různé míře, překročil hranici pouhého setkávání v jednom prostoru. Někteří další, možná když viděli tyto činnosti a vztahy, se také zapojili, něco se naučili, užili si. A to je také důležité. V případě Kikiny jsme se pouštěli do společného malování. Přidanou hodnotou naší tvorby bylo to, že se k nám náhodně přidávaly další děti. Naše díla jsem poté lepil na zeď, Kikina dokonce dostala na svou tvorbu menších formátů vlastní nástěnku. Děti sice její výkresy a malby zcizovaly, což bylo na jednu stranu nepříjemné, na druhou stranu však potvrzovaly její talent a posilovaly naše úsilí.

Některé společné zážitky přispěly alespoň k tomu, že si nejsme lhostejní. Při společných rvačkách na žíněnce jsem se několikrát utkal s Radkem. Většinou jsem vyhrál já, jednou on. Následkem toho nedošlo k výraznějšímu sblížení, nemluvíme spolu více než předtím, ale cítím, že něco málo se v našem vztahu pohnulo. U Radka si dodatečně vzpomínám na příhodu, kdy prokopl dveře. Jednalo se o menší díru, která šla přelepit samolepkou, proto jsem mu dal za úkol opravu zařídit. Radek se asi na hodinu odpojil od přátel, sehnal bílou samolepku a dveře opravil. Samotný fakt odpojení se od přátel a napravení své chyby bez okolků není v podmínkách klubu zcela přirozenou událostí. Paradoxně ke společným, vztahy utužujícím zážitkům, docházelo i při konfliktech. Na konci února došlo k vyhrocené situaci mezi dětmi a správcem budovy. Hned zkraje jsem celou situaci ostře odsoudil, vymezil jsem se proti dětem a zastal se správce. K situaci jsme se však vrátili, děti k ní zaujímaly postoj, postoj zaujímaly i vůči sobě. Stala se z toho naše společná událost.

Některé vztahy vznikly naopak především na základě osobních rozhovorů, i ty mohou být silným společným zážitkem. Těch však bylo, vzhledem k malému soukromí, méně. K těmto osobním rozhovorům, které „ztenčily“ hranici, řadím například povídání s „těhotnou“ slečnou U, nebo drogově závislým Y.

V některých případech se mi k dítěti nepodařilo přiblížit ani přes společné povídání a zážitky. Prohru cítím u X, který sice tu a tam přinesl film a párkrát jsme spolu hovořili na dvorku, nakonec však stejně klub a děti opustil s tím, „že je to tu trapný“. Několik dalších dětí se mi vytratilo „pod rukama“, dříve, než jsem si stačil spojit jejich jméno v deníku s jejich obličejem. Přišly, párkrát okoukly klub a byly pryč. Pravdou je, že u těchto dětí obvykle ke společným zážitkům nedošlo.

4.4.2c Důvěra

Popsal jsem, že společné zážitky ve značné míře pomáhají budovat vztah. S prohlubováním vztahu se mezi oběma stranami přirozeně prohlubuje i důvěra. Důvěra je pro pedagoga základní metou pro další, hlubší práci. Když dítě pedagogovi důvěřuje, snáz přijímá jeho doporučení a je schopno respektovat dohodnutá pravidla. Fakt, že i v dobře nastaveném vztahu dítě pravidla porušuje, je přirozený. Dítě si jejich porušováním vztah testuje. Zkoumá jeho hranice, učí se, jakým způsobem svět funguje. V dobře fungujícím vztahu děti i snáze přijímají tresty a respektují jejich platnost. Ve chvíli, kdy dítě pravidla porušuje opakovaně, je dobré zamyslet se proč a položit si otázku, zda náš vztah s ním funguje, jak má. Připouštím, že nefunkční vzorce chování si dítě přináší i z rodiny, nebo na základě jiných předchozích zkušeností. Opakovaně se mi však potvrdilo, že i přes špatné počáteční nastavení, lze při práci na oboustranné důvěře, tento stav výrazně zlepšit, či dokonce dostat do normálu. Poznal jsem i případy, kdy vztah s dítětem opravdu nešlo navázat, jednalo se o patologické lháře, děti nezvykle manipulativní, chronické zloděje apod. Těch jsem však za svou kariéru potkal minimum a je otázkou, zda můj neúspěch vyvěral z mé neschopnosti s dítětem pracovat, nebo se jednalo o nevratné poškození dětské osobnosti.

Pro zájemce o práci s důvěrou v extrémních podmínkách doporučuji čtenářům dílo Dona Bosca, či Makarenka. Oba tyto praktici na konkrétních případech ukazují možnosti práce s dětmi, které už všichni ostatní odepsali.

V kazuistice Podsklepena se objevuje přímé projevení důvěry např. v předání peněz na zakoupení nového stolu, ve chvíli, kdy byl původní zničen. Nepopisoval jsem však spoustu drobných momentů, které jsou též spojené s důvěrou. Patří sem možnost domluvit se, zda bude hrát kapela nebo hudba z bedniček, nebo bude ticho. Pro děti je často snazší, když takové banality rozhodnu já sám. Moje důvěra spočívá v tom, že se samy dohodnou, co vlastně chtějí, bez toho, aby panovalo právo silnějšího. Jindy nechám na pár minut klub bez dozoru, případně pověřím dozorem někoho, u koho potřebuji pocit oboustranné důvěry budovat. V případě ztraceného mobilu mé kolegyně jsem nahlas vyslovil obavu ze ztráty důvěry, kterou jsme oboustranně pracně budovali. Možná ztráta důvěry byla v tomto případě horší, než ztráta mobilu. Mobil se vrátil.

Důvěra se stala v klubu důležitým pojmem. Ztráta důvěry ohrožovala přirozený chod klubu. Pro některé děti byla činnost klubu natolik důležitá, že překonávaly sebe sama. Vznikal i zajímavý trojúhelník důvěry – moje důvěra v děti, důvěra dětí ve mě, vzájemná důvěra dětí, vztažená ke klubu. K objasnění tohoto komplikovaného vztahu opět využiji odposlechnuté citace: „Když ty nasereš Járu, tak nasereš i mě a ostatní, takže do Járy se nesar.“

Nemohu nevzpomenout příběh jednoho desetiletého chlapce, ačkoliv není vázán na příběh Podsklepena. Jel s námi na tábor a byl to jeden z těch nešťastných typů lidí, který v okolí vzbuzuje negativní postoje bez zjevné příčiny. Jeho snahy zapojit se končily odmítnutím a odmítnutí jeho následným fyzickým atakem vůči ostatním dětem. Snažili jsme se ho nechat zapadnout při kooperativních hrách, ale příliš jsme mu neposloužili. Zásadní zvrát přišel zcela náhodně. Připravovali jsme dřevo na oheň. Chlapec za mnou přišel a požádal mě o sekeru. Vzhledem k odpolední příhodě, kdy „ztrestal“ svoji starší sestru za její existenci, jsem neměl z této žádosti dobrý pocit. Všiml jsem si několika zvědavých pohledů ze stran dětí i kolegů. Své drobné zaváhání jsem se pokusil překonat úsměvem a sekeru jsem mu půjčil. Chlapec se pustil do silnějšího kmene a za chvíli se s ním vypořádal. Pak k němu přišla dívka, která se neúspěšně pokoušela zlomit větev. Podala mu ji, chlapec ji vzal a naporcoval. Dívka se na něj usmála a přinesla mu další. Chlapec se také usmál. Nejsem si jistý, ale možná to bylo poprvé za celý tábor. Děti mu postupně nanosily celou horu klacků a on do úmoru sekal a sekal. Stal

se z něj „náš“ táborový dřevorubec. Děti ho nakonec přijaly. Zůstával sice vždy na okraji skupiny, ale už nebyl jednoznačně odmítán.

Často jsem nad jeho příběhem přemýšlel. Stalo se několik věcí. Jednou z těch důležitých bylo, že získal důvěru. Další důležitou věcí bylo, že objevil svoji dovednost, získal vědomí vlastní ceny ve společnosti.

4.4.2d Vědomí vlastní ceny

Vždy, když moje žena povídá o přednáškách Zdeňka Matějčka, nezapomene zmínit jednu příhodu. Matějček, tehdy už v pokročilém věku, během přednášky vylezl na katedru, že musí studentům něco ukázat. Dal si ruce pod sebe na stůl a vytáhl své tělo tak, že spočíval pouze na rukách. No, jen si to zkuste, říkal. Většina se na těch rukou neudrží. Matějček přiznal, že to je vlastně hloupost, ale že jako kluk věděl, že umí něco, co většina lidí nedokáže a právě této hlouposti si na sobě cenil. Ve svých přednáškách často zmiňoval, že rodičům doporučuje, ať koupí svému dítěti kytaru. Není důležité, že z něj nevyroste virtuos. Stačí se však naučit pár akordů a už okolo něj bude sedět spousta dětí, která si ráda zazpívá za jeho doprovodu.

V Podsklepenu jsem se v tomto směru snažil využít potenciálu jednotlivých dětí. Ten umí zpívat, další breakovat, ta dobře maluje, další dokáže dát dohromady lidi, tak jej nechám uspořádat akci pro ostatní. Další neumí nic, ale je schopný stáhnout na uloz.to film a i tím je pro skupinu důležitý – bez něj by nebylo na co koukat. U některých dětí dlouho nešlo objevit vůbec nic, když dostaly za úkol přinést film, tak na to zapoměly, de facto neměly chuť se do čehokoliv zapojovat.

Časem jsem objevil fenomén, ve kterém vynikali alespoň téměř všichni kluci. Jednalo se o bitky. U některých z nich se jednalo o jediný stavební kámen jejich identity. Ve škole jim to nešlo, na nic neuměli hrát, tančili jako medvědi, neuměli to s holkama, zkrátka nic z čeho by šlo těžit. Uměli však vejít do bitky a vyjít z ní neporažení. Ne tím, že by nedostali nakládačku, ale tím, že neustoupili, že neztratili svou hrdost, což se cení téměř stejně jako vítězství. Časem jsem pochopil, že dehonestovat jim tuto životní radost znamená odmítnout je samotné. Vyzískal jsem proto z baráku dvě žíněnky a nechal je mezi sebou zápasit a učit je chvaty na obranu. Cílem bylo ukázat, že i oni mají

své místo na slunci (kromě toho jsme mluvili o tělesných i zákonných následcích, které hrozí, a zkoušeli pracovat s agresivitou). Bude-li jim přát štěstí, zůstanou na správné straně zákona a třeba budou jednou úspěšní vyhazovači na diskotékách.

Významný počín na poli „nechat něco dokázat“ jsem zaznamenal u otevřeného klubu Beztíže, kde se podařilo zorganizovat několik hip-hopových seminářů vedených českou elitou v oboru. Z tohoto počínu vzešla dětská kapela UGC, která natočila několik písniček a tři videoklipy s několikasícovou sledovaností. Do klipů se zapojili i další kamarádi a jejich rodiny. Děti z Podsklepena je osobně znají a respektují je i přesto, že jsou ze Žižkova.

Podstatné je, že mohli hledat, co by to vlastně mohlo být, zkoušet v něčem být dobrý beze strachu, že udělají chybu nebo selžou. Mohli také napodobovat druhé a zkoušet, zda je to dobré i pro ně.

4.4.2e Víra v dítě

V předcházejících kapitolách jsem popsal bazální prvky pedagogické práce. Popisoval jsem nutnost práce na vztahu, věnoval jsem se společným zážitkům, důvěře a vědomí vlastní ceny. Zbývá nejdůležitější esence, bez které lze vše zmíněné realizovat jen stěží. Jedná se o víru v dítě.

Ve filozofii existuje několik teorií o tom, jak člověk přichází na svět. Jedna hovoří o člověku jako o nepopsané tabuli, o člověku, kterého formuje až vlastní zkušenost. Na opačném pólu stojí teorie, která říká, že díky dědičnosti jsou všechny karty předem rozdané (Langmeier, Krejčířová, 2006). Třetí teorie těží z obou nastolených přístupů. Tvrzení poslední teorie je mi nejbližší, ale nezahrnuje to, co ke své práci potřebuji nejvíce a tím je víra v dítě. Abych mohl pracovat nejen s dětmi, ale i s dospělými lidmi, chci a musím věřit tomu, že každý člověk přichází na svět dobrý a toto dobro zůstává v každém člověku po celý život. Přiznávám, že občas je zakryto nánosy, které ho neumožňují spatřit. Snad i to je úkolem pedagoga. Sloupnout vrstvy, které dobro halí. Komenský v Informatoriu (Komenský, 1858) zmiňuje: „Zdají-liť se dítky špatného něco, nehleď na to, co jsou nyní, než co býti mají, a uhlédáš důstojnost jejich.“ V jiné

části textu říká: „Dítka plynou z podstaty naší a jsou titíž jako my: a protože tutouž lásku a vážnost jim, kterouž sami sobě, povinni jsme.“

5. Závěr

V úvodu práce jsem položil otázku, kam směřuje pedagog v otevřeném klubu. Východiska naznačují směr, kterým je práce na vztahu pedagoga a dítěte. Zůstává však otázkou, zda navázání a udržování vztahu je pro pedagoga hranicí jeho činnosti, nebo odrazovou metou pro další práci.

Připomeňme si, jaké děti navštěvují přímo Klub Podsklepeno.

Většina z nich nemá kladný vztah ke škole. Převládající prospěch je průměrný a podprůměrný, s chováním je to podobné.

Volný čas mnohdy nemají ohraničený kroužky, časem stráveným s rodinou, ani povinnostmi.

Pro mnohé z nich je Klub Podsklepeno jedinou oficiální institucí, kde nepodléhají represivním opatřením, nebo alespoň ne v takové míře, jako v jiných zařízeních (škola, kurátoři, diagnostické a výchovné ústavy).

Pracovník v klubu se pro mnohé děti stává blízkou osobou, do které lze projikovat různá očekávání - přítel, učitel, starší sourozenec/rodič, rádce a podobně. Hledání významotvorné role pracovníka z pohledu dětí je patrné i přes různé způsoby oslovení: křestní jméno, strejda, pan učitel, brácha, kámo, onikání.

Díky své netradiční pozici může pracovník v klubu pozorovat vztahy a dění v komunitě snáží, než například učitel ve škole, školní psycholog, výchovný poradce a podobně. Má i lepší předpoklady stát se dospělým důvěrníkem. Důvod je prostý, má na děti více času. Nemusí učit ani provádět vyšetření. Prostě s dětmi „jen“ je.

Ví, kdo je mezi dětmi vůdce, kdo s kým kamarádí, na koho se obrátit, když se některé dítě ztratí z dohledu, po kom poslat vzkaz. Tuší, kdo má problémy s drogami, snáze rozpozná, kdo je smutný z rozchodu a u koho jde o něco vážnějšího.

Když si toto vše uvědomíme, o to hůře se nám bude odpovídat na původní otázku, zda má pedagog po navázání vztahu pokračovat „někam“ dál.

Rozhodně má v rukou víc, než jeho kolegové ze škol. Ne snad, že by si učitel ve škole nemohl získat ke „klubovým dětem“ důvěru, děti však často nedůvěřují škole jako instituci. Pedagog v klubu, který získal důvěru, je vnitřně motivovaný pokročit ve vztahu dál, je schopný motivovat i děti. Díky grantové politice může získat finance na odvážnější projekty typu tvorba pracovních míst, kvalifikační kurzy a podobně.

Spuštění podobných projektů však automaticky uzavře kapitolu „bezstarostného“ setkávání a řešení aktuálních dětských problémů. V tu chvíli totiž půjde o výsledek a klub se dostane do pozice školy.

Možnost propojení odpovědných institucí, myšleno škol, pedagogicko-psychologických poraden, otevřených a nízkoprahových klubů, diagnostických a výchovných ústavů je v současné situaci v oblasti snových vizí.

Snad i proto zůstane otázka „kam směřovat v otevřeném klubu“ nezodpovězená.

Dovětky

1) Jaroslav Hejnic se narodil v Hradci Králové v roce 1979 jako druhý ze tří synů. Je ženatý, má dvě děti.

Maturitu získal v oboru technik truhlářské a nábytkářské výroby.

Ještě před maturitou vstoupil do sebezkušenostního výcviku pro budoucí peer preventisty a na Červeném kříži absolvoval kurz pro zdravotnické instruktory první pomoci.

První oborové oficiální vzdělání získává na FFUK v rámci CŽV jako výchovný poradce pro základní školu.

Během studia nastupuje na Konzervatoř a VOŠ Jaroslava Ježka – obor scénáristika a textařina.

V závěru studia nastupuje do Karlínského Spektra, kde využívá nadšení organizace věnovat do vzdělávání svých pracovníků nemalé obnosy a navštěvuje větší počet kratších kurzů z oblasti pedagogiky, psychologie, řízení organizace a public relations. Po pár letech praxe se rozhoduje vrátit na půdu FFUK a přihlašuje se na obor pedagogika. Po narození první dcery studium přerušuje, při narození druhé studium ukončuje.

Během studia na FFUK vstoupil do tří semestrálního kurzu dramatické výchovy pro učitele při CTD a DAMU.

V roce 2012 se rozhoduje vrátit k oficiálnímu vzdělávání, ale místo návratu na FFUK nastupuje na vychovatelství na Pedf Uk.

V čase psaní této práce navštěvuje výcvik v rodinné terapii, který organizuje Institut rodinné terapie a psychosomatické medicíny v Liberci.

2) V závěrečné části se příliš neodvolávám na další autory.

Původně jsem se chtěl opřít o jednotlivé klasiky z řad pedagogů, psychologů a lékařů, kteří nějakým způsobem ovlivnili způsob mé práce. Mělo se jednat o Bosca, Bakuleho, Komenského, Makarenka, Matějčka, Chválu, Trapkovou, Spitze, Prekopovou, dále o některé mé učitele a lidi, které jsem v životě potkal. Je pro mne však stále více těžké rozlišit, od kterého autora, co čerpám. Mezi všemi zmíněnými lidmi cítím určitou myšlenkovou spřízněnost, která je v mém konání vědomím i svědomím.

3) V textu pracuji s reálnými jmény, u většiny zmíněných jmen jsem získal ústní souhlas s použitím od jejich nositelů. Osoby, kde by použití jména mohlo vyústit v problémy, jsem skryl pod písmennými značkami, nebo pod jiná jména.

Literatura

Bible. 2. vyd. EKUMENICKÁ RADA CÍRKVÍ V ČSR V PRAZE VE SPOLUPRÁCI SE SPOJENÝMI BIBLICKÝMI SPOLEČNOSTMI V LONDÝNĚ, 1984.

BRESTIČOVÁ, Zuzana. *Úloha otevřeného klubu v trávení volného času mládeže* [online]. 2011 [cit. 2014-03-27]. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce Tomáš Čech. Dostupné z: <http://is.muni.cz/th/166338/pedf_m/>.

KOMENSKÝ, Jan Amos. *Informatorium školy mateřské* [online]. Praha, 1858 [cit. 2014-03-30]. Dostupné z: http://books.google.cz/books?id=hzhFAAAAYAAJ&pg=PA1&hl=cs&source=gbs_toc_r&cad=4#v=onepage&q&f=false

KLECANDA, Antonín. *Vliv stylu vedení nízkoprahového či otevřeného klubu na chování návštěvníků a jejich ovlivňování* [online]. 2007 [cit. 2014-03-27]. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce Jiří Němec. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/201870/pedf_m/

KRATOCHVÍL, S. *Základy psychoterapie*. Praha: Portál, 1998. ISBN: 80-7178-414-1.

LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006. Psyché (Grada). ISBN 80-247-1284-9.

MATĚJČEK, Zdeněk. *Po dobrém, nebo po zlém?: o výchovných odměnách a trestech*. 4. vyd. Praha: Portál, 109 s. ISBN 80-852-8200-3.

MAREK, Vlastimil. *Něco v síti*: fejetony, které vycházely od roku 1997 na internetu na adrese <http://svet.namodro.cz>. [online]. [cit. 2014-03-27]. DOI: <http://www.kr-olomoucky.cz/clanky/dokumenty/897/kl>.

Mezinárodní klasifikace nemocí - 10. revize : duševní poruchy a poruchy chování : popisy klinických příznaků a diagnostická vodítka. Psychiatrické centrum Praha. Praha : Psychiatrické centrum, 1992. 282 s. ISBN 8085121379.

PRŮCHA, Jan. *Moderní pedagogika: Věda o edukačních procesech*. 2.přepr. a akt.vyd. Praha: Portál, 2002, 481 s. ISBN 80-717-8631-4.

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2003, 322 s. ISBN 80-717-8772-8.

TRAPKOVÁ, Ludmila a Vladislav CHVÁLA. *Rodinná terapie psychosomatických poruch: [rodina jako sociální děloha]*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2009, 227 s. ISBN 978-80-7367-561-5.;